

VEREENIGING

TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP.

1879-1880.

*Vergadering op Woensdag, den 15^{den} Februari 1880,
's avonds ten half acht ure.*

Aan de orde is de ballotage van kandidaten.

De uitslag der stemming is, dat met algemeene stemmen tot leden worden toegelaten de heeren:

Jhr. C. F. van de Poll, 1^e luit. der cavalerie, W. Schröder Visser, oud-secretaris van de Nederlandsche Handelsmaatschappij en G. F. Soeters, 1^e luit. der infanterie O. I. leger, allen te 's Gravenhage; J. T. H. D. W. Baak, 1^e luit. der infanterie, W. J. Immink, 2^e luit. der infanterie en H. H. C. Moll, 2^e luit. der infanterie, allen te Bergen-op-Zoom; J. Ditmar, 2^e luit. der infanterie te den Helder; L. C. van den Brandeler, 2^e luit. der infanterie te Kampen; C. B. H. de Bruijn, 2^e luit. der cavalerie te Leiden.

De VOORZITTER verleent hierop het woord aan den heer R. H. Eyssonius de Waal, tot het houden zijner voordracht omtrent *de dienstplicht in Nederland*.

Do heer EYSSONIUS DE WAAL. Mijne Heeren! Door het geachte bestuur dezer Vereeniging in staat gesteld om eene spreekbeurt te vervullen, zoo heb ik die gelegenheid gaarne aanvaard, even-

wel niet zonder de overtuiging, dat ik in hooge mate de welwillendheid en toegevendheid mijner hoorders zal noodig hebben, die ik dan ook hoop niet te vergeefs te mogen inroepen.

Ik stel des te meer op prijs in de gelegenheid te zijn gesteld van deze plaats mijne stem te doen hooren, omdat ik hier optreed voor eene Vereeniging, die, blijkens hare ledenlijst, vertegenwoordigers van bijna al de elementen der beschaafde Nederlandsche maatschappij in zich bevat, en al mogen de heden avond alhier aanwezige leden slechts een klein gedeelte daarvan uitmaken, door de zorgen van het bestuur wordt het hier verhandelde weldra aan allen medegedeeld.

Het streven, dat de Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap zich van af hare oprichting voor oogen heeft gesteld, meen ik getrouw te blijven door heden avond een onderwerp te behandelen, dat door mij, en zoo ik mag vertrouwen, door velen met mij als eene *dringende vraag des tijds* wordt beschouwd. Dit onderwerp omvat onze legervorming, niet zooals die was of is, maar zooals die volgens mijne overtuiging worden kan, behoudens natuurlijk de verbeteringen, die aan mijne denkbeelden kunnen worden aangebracht door uwe zeer gewaardeerde voorlichting.

Het door mij te behandelen onderwerp is meer gedetailleerd behandeld geworden door de HH. Rooseboom en Hoogenboom, in de beantwoording der prijsvraag, uitgeschreven door de Vereeniging tot verspreiding van kennis aangaande 's lands verdediging te Utrecht, welke ontwerpen in druk verkrijgbaar zijn gesteld. De tijd, dezen avond beschikbaar, laat slechts toe mijne denkbeelden in hoofdtrekken aan te geven; ik vestig evenwel nu reeds de aandacht er op, dat de cijfers, waartoe ik geraak voor de sterkte van veldleger en bezettingstroepen, nagenoeg overeenkomen met die, welke de heer Rooseboom in de Memorie van Toelichting, bij zijn ontwerp behoorende, als noodig aanneemt.

Hoewel langs verschillende wegen, komen wij tot een zelfde resultaat, het hoofddoel van ons aller betoog blijft *verbetering van het bestaande*, de heeren Rooseboom en Hooeboom binnen de grenzen van de bestaande Grondwet, terwijl ik mijn stelsel onafhankelijk daarvan beschouw, overtuigd als ik ben, dat, het

moge korter of langer duren, herziening daarvan, behalve op ander gebied, ook op dat der defensie, zeer wenschelijk, zoo niet noodzakelijk is.

Sedert jaren worden door de Volksvertegenwoordiging groote sommen, al zij het dan ook schoorvoetend en onder protest toegestaan ten behoeve van het VIIIe Hoofdstuk der Staatsbegrooting.

Door de verschillende elkander snel opvolgende Ministers van Oorlog werden beloften gedaan van na rijpe overwegingen en nauwgezet onderzoek over te zullen gaan tot hervormingen. Voor de meesten hunner evenwel was de tijd tot aftreden reeds aangebroken vóór de vruchten der overwegingen rijp waren.

Na de groote gebeurtenissen van 1870 in Europa, toen door eene mobilisatie van het Nederlandsche leger vele en groote gebreken aan het licht waren gekomen, toen zelfs door den Voorzitter van het toenmalig Kabinet de zorg voor de defensie op den voorgrond was gesteld, was aller verwachting in den lande hoog gespannen, zoowel van militairen als van niet-militairen, want daarin waren allen het eens, dat de toestand des legers onhoudbaar was. De hoop scheen gewettigd, dat men zijn voordeel zou doen met de ervaring toen opgedaan, die gelukkig voor ons zonder bloedstorting was afgelopen.

Sedert bovengenoemd jaar zijn bijna tien jaarkringen over ons hoofd gegaan en is die tijd besteed geworden om de aan het licht gekomen gebreken te herstellen?

Wie uwer durft daarop een bevestigend antwoord te geven?

Wel zijn wij verrijkt geworden met tal van voorschriften en bepalingen, voornamelijk op administratief gebied, maar in het wezen der zaak is weinig of niets veranderd.

Een onzer volksvertegenwoordigers heeft in de zitting '77/'78 der Staten-Generaal den toenmaligen Minister van Oorlog toegevoegd: „Het leger is gedesorganiseerd.” Ik laat dit gezegde voor de rekening van den spreker, doch constateer tevens het feit, dat deze uiting door den Minister niet werd wederlegd.

Een afgetreden Minister van Oorlog heeft zelfs in de vergadering der 2^e Kamer der Staten-Generaal verklaard, dat „de toestand des legers schier in alle opzichten te wenschen overliet.”

Voorwaar zeer zacht uitgedrukt, en was dit toen reeds waar, ik meen dit op het huidig oogenblik, al is het dan ook met een diep leedgevoel, nog te mogen onderschrijven.

Jammerklachten en recriminatiën evenwel veranderen den toestand niet, de gewonde plek moet blootgelegd, de handen moeten uit de mouw gestoken worden, aan het vervallen gebouw helpt geen lappen meer, het moet afgebroken en van meet af aan op hechte grondslagen weder opgebouwd worden. Wij lezen en hooren gaarne, dat wij er trotsch op zijn Nederlanders te wezen, maar laten wij er dan ook in Gods naam niet voor terugdeinzen, om de moeite te nemen het te willen blijven.

Vertoonden zich in laatste jaren zwarte stippen aan den politieken horizon, die tot nu toe gelukkig voor ons vaderland voorbijdreven, wie staat ons borg, dat een booze wind die zwarte stippen niet spoedig als zware omweerswolken over onzen bodem jaagt en wee ons vaderland, wee ons volksbestaan, zoo die storm ons onvoorbereid vindt. Ik schaar mij gaarne aan de zijde van hen, die bij aanranding van onzen vaderlandschen grond dien tot het uiterste willen verdedigen, maar om dit willen tot eene mogelijkheid te maken is de conditio sine qua non, dat ons stelsel van legervorming worde veranderd, opdat bij opkomend oorlogsgevaar de bestaande goede wil niet blijke volslagen machteloos te zijn en het er alleen maar op zal aankomen om zich op te offeren, zonder dat het beoogde doel, de handhaving van onze dynastie en van onze onafhankelijkheid, worde bereikt.

Onze natie wordt door velen voorgesteld als anti-militair; ik geef dit toe voor zooveel betreft den tegenwoordigen toestand, en ik geloof dat zij volkomen in haar recht is, om de uitgaven sedert 1870, om niet verder achteruit te gaan, besteed aan de levende strijdkrachten, die ik hier alleen op het oog heb en die ik *voor* alles gereorganiseerd wensch te zien, niet in evenredigheid te beschouwen tot hetgeen men voor de verdediging er van verwachten mag.

Heeft zij daardoor den naam van anti-militair gekregen, zij zal evenzeer blijken dit in de werkelijkheid niet te zijn, wanneer zij ziet dat de gevraagde sommen zoodanig worden besteed, dat eene krachtige verdediging van ons grondgebied, ook buiten

de liniën, gewaarborgd is. Dan zal de onverschilligheid der natie, die ik betreur, dat thans ten opzichte van militaire zaken bestaat, plaats maken voor eene ware, gezonde belangstelling, vooral als de taak, om daartoe mede te werken, rust op de schouders van alle landskinderen en de letter van art. 177 der Grondwet niet langer eene doode is.

Van deze plaats is de wenschelijkheid en mogelijkheid daarvan herhaalde malen bepleit geworden, zoodat ik het voor het oogenblik niet noodig acht daarop nogmaals aan te dringen.

Eerst wanneer wij alles hebben gedaan wat menschelijkerwijze in onze macht staat en wat wij aan ons verleden verplicht zijn en het dan toch geschreven staat, dat wij moeten verdwijnen uit de rij der volken, welaan, ik maak gaarne de woorden van eenen afgetreden Minister van Oorlog, ik meen den generaal Beyen, tot de mijne:

„Laten wij dan ten minste met eere ondergaan.”

Dat het afbreken van het oude en het vestigen van een nieuw gebouw niet zonder groote kosten zal kunnen geschieden, ik ontveins dit niet, doch tevens staat het bij mij vast, dat het er toe komen moet, en dan hoe eerder hoe beter. Niet langer gedraald, nu wij nog in de gelegenheid zijn het bestek zelf op te maken, voor wij er misschien toe genoodzaakt worden door eenen of anderen behulpzamen nabuur. Bovendien wanneer tot de uitvoering van de wet van 18 April 1873 eene leening ware aangegaan, waardoor onze nakomelingen tegelijk met de tot stand gekomen liniën, vestingen en forten ook hadden gedeeld in de jaarlijksche rente van het besteede kapitaal, dan zou het jaarlijksche budget niet onaanzienlijk zijn verlicht geworden, terwijl nu in 8 jaren tijds het te verwerken kapitaal moet worden gevonden.

Ik heb de overtuiging, dat de Volksvertegenwoordiging geene gelden zal weigeren tot reorganiseering der levende strijdkrachten, mits zij den waarborg ontvaugen, en die is te geven, dat het leger, hetwelk dan ontstaan zal, werkelijk aan zijne roeping kan beantwoorden.

Dat in de laatste jaren van verschillende zijden werd aangedrongen op een lager eindcijfer van het VIIIe Hoofdstuk der

Staatsbegrooting, wordt door mij minder toegeschreven aan den zoogenaamd ongunstigen toestand onzer geldmiddelen, dan wel aan de omstandigheid, dat men zoo weinig vruchten zag van het besteede kapitaal. Men is langzamerhand gewend geraakt aan het denkbeeld, dat het leger nu eenmaal in eenen staat van verval verkeert, zoodat sommigen een lager eindcijfer stellen boven het steunen van pogingen tot verbetering van gehalte en getalsterkte. Het is reeds zoo ver gekomen, dat enkelen durven verklaren, dat naar hun oordeel het vaderland toch niet op den duur tegen overmacht van een der groote mogendheden zou zijn te verdedigen, en dat men zich toch tot eene schijnverdediging zou moeten bepalen.

Volgens mijne bescheiden meening is deze redeneering niet alleen eene zeer verkeerde, maar eene zeer gevaarlijke, die, wordt daaraan gehoor gegeven, ons op eene noodlottige helling zou voeren, waarvan de gevolgen, maar te laat, moeten komen voor rekening van hen, die dergelijke gedachten hebben geuit.

Mijnheer de Voorzitter! Ik wensch mijne voordracht in twee deelen te splitsen, het eerste gewijd aan eene korte beschouwing van het bestaande, het tweede aan het bespreken van hetgeen komen kan, om daarna de gewaardeerde meeningen mijner toehoorders te vernemen, die, zoo ik hoop, zullen strekken tot aanvulling van mijn betoog.

Wanneer wij eenen blik slaan in de staten A, B en C, gevoegd bij het VIIIe Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1880, geresumeerd in de rondgedeelde staten I, II en III, dan komen wij gemakkelijk tot eene waardeering van den bestaanden toestand. Zij bevatten officieele cijfers, die wel is waar binnen ieders bereik liggen, doch slechts door weinigen worden ingezien en door zeer weinigen worden gecommentarieerd.

Wij zien uit staat I, dat op 1 Juli 1879 bij de verschillende wapens en diensten van het Nederlandsche leger een tekort aan officieren bestond van 2 hoofdofficieren, 3 kapiteins en 271 luitenanten. Opvallend vooral zijn deze cijfers voor de infanterie, artillerie en den geneeskundigen dienst. Later is wel is waar

verklaard geworden, dat het incompleet bij de infanterie door detachering bij het Indisch leger eigenlijk niet bestond, maar in elk geval blijft het voor de andere wapens bestaan. De ontbrekende 5 administrateurs van kleeding en 2 plaatselijke adjudanten laat ik buiten rekening.

Uit staat II bespeuren wij, dat op 1 Juli 1879 aan het aantal vrijwilligers volgens de organieke sterkte ontbraken 9909 man. Ik stip hierbij aan, dat het incompleet aan onderofficieren en korporaals bedroeg resp. 126 en 1177; waarlijk onrustbarende cijfers.

De kaderquestie is wel is waar in de meeste Europesche landen aan de orde van den dag, doch dit gemeenschappelijk gebrek heft voor ons het gevaar niet op.

Eindelijk blijkt uit staat III, dat op 1 Juli 1879 kon beschikt worden aan miliciens (lotelingen, nummervervisselaars en plaatsvervangers), vrijwilligers en zonder loting ingelijfd en over 49501 man. Deze sterkte zou bij eene mobilisatie op bovengenoemden datum hebben moeten voorzien in de vorming van een veldleger en in de bezetting van stellingen, al zijn het ook slechts die in eerste linie.

Wanneer de conclusie, die voor de hand ligt, niet treurig ware, zij zou belachelijk zijn.

Men werpe mij niet tegen, dat wij nog schutterij, sommigen beweren 90 000 man en meer, achter de hand hebben. De hulp dier troepen, die op dit oogenblik de eenige reserve des legers uitmaken, beschouw ik, al zijn zij met den besten wil beziel, door den geringen graad van geoefendheid en discipline van officieren en manschappen zeer twijfelachtig, even als den steun, dien het leger zou vinden in de bestaande weerbaarheidskorpsen en van eenen in oorlogstijd gehoopten toevloed van vrijwilligers. Eerst wanneer schutterij, weerbaarheid en vrijwilligers gedurende eenige maanden geregeld waren afgericht, zou hunne hulp niet te versmaden zijn, maar in elk geval zou in afwachting daarvan, de bovengenoemde 49 000 man in ronde cijfers, het toch den eersten tijd, laten wij hopen, dat die ons niet te kort gelaten wordt, moeten uithouden, anders komt de hulp van die zijde nog te laat.

Men wijze mij niet op de jaren 1830 en 1831; hoe schitterend de toen bedreven wapenfeiten ook mogen zijn, de tijd, dat wij zulk eenen vijand tegenover ons hadden, is voorbij en keert niet weder terug.

De korte beschouwing van het bestaande zal U, M. H., evenmin als mij, opwekkend zijn voorgekomen. Wenden wij daarom onzen blik van het heden af en wanen wij ons verplaatst op 1 Januari 1882, als wanneer het stelsel, dat ik U in groote trekken wensch te schetsen, in volle kracht zou hebben kunnen werken, bijaldien het op 1 Januari 1867 ware ingevoerd. Toen reeds was er grond aanwezig, om met ijver de hand aan den ploeg te slaan.

Ik resumeer mijn stelsel van legervorming in de volgende artikelen:

ARTIKEL 1.

Elk Nederlander vervult in persoon zijnen dienstplicht, behoudens de vrijstellingen, in het volgende artikel bepaald.

ART. 2.

Van den dienst zijn vrijgesteld:
(als bij de bestaande militiewet.)

ART. 3.

De dienstplichtigheid vangt voor elken Nederlander aan op 1 Januari van het jaar, waarin hij den vollen leeftijd van 20 jaren heeft bereikt en duurt 15 jaren, als:

a. bij de landmacht:

- 4 jaren bij het leger;
- 5 „ bij de reserve;
- 6 „ bij de schutterij.

b. bij de zeemacht:

- 4 jaren bij de zeemacht;
- 5 „ bij de zeereserve;
- 6 „ bij de schutterij.

ART. 4.

De eerste oefeningstijd duurt bij de landmacht 2 jaren.

De inlijving heeft in gewone tijden plaats op 1 April.

Na bovenbedoelden dienstdtijd te hebben vervuld, gaat elke lichting met onbepaald verlof en kan in gewone tijden in het 4^e dienstjaar voor hoogstens 6 weken in werkelijken dienst voor herhalingsoefeningen worden opgeroepen.

Na het 4^e jaar gaat zij over bij de reserve, die in gewone tijden voor niet meer dan tweemaal, telkens voor hoogstens 4 weken, geheel of gedeeltelijk in werkelijken dienst kan worden opgeroepen. Voor het gedeelte ingedeeld bij infanterie, vesting-artillerie, pontonniers, torpedisten en genietroepen vormt zij afzonderlijke onderdeelen, waarvan de samenstelling reeds in tijd van vrede wordt vastgesteld.

Na den dienst bij de reserve te hebben vervuld, gaat elke lichting over bij de schutterij, die in de gemeenten, waar de manschappen met der woon gevestigd zijn, tot gelijksoortige onderdeelen als die des legers (pelotons, compagniën en bataljons) worden geformeerd, met uitzondering van degenen, die gediend hebben bij cavalerie, bereden artillerie en trein. Deze worden in tijd van vrede vrijgesteld van schutterlijken dienst doch blijven ingeschreven en kunnen in tijden van gevaar, te beginnen met de jongste lichting, gebezigd worden tot diensten, overeenkomende met het wapen, waarbij zij gediend hebben.

De bij de zeemacht ingedeelden dienen tot 1e oefening één jaar, en kunnen in gewone tijden in het 3e jaar voor hoogstens 6 maanden in werkelijken dienst worden opgeroepen. Na afloop van het 4e jaar gaan zij over bij de zeereserve, die in gewone tijden niet wordt opgeroepen en van schutterlijken dienst vrijgesteld, doch wel ingeschreven zijn. In tijden van gevaar kunnen zij, te beginnen met de jongste lichting, worden opgeroepen.

De van den schutterlijken dienst vrijgestelden, doch wel daarbij ingeschrevenen, worden niet medegerekend tot de samenstelling der bovenbedoelde onderdeelen in de gemeenten.

ART. 5.

De schutterij bestaat uit infanterie en vesting-artillerie, en blijft, wat de indeeling betreft, op zich zelve.

Bij de infanterie-schutterij worden ingedeeld degenen, die bij de infanterie en genietroepen, bij de artillerie-schutterij, zij die bij vesting-artillerie, torpedisten en pontonniers hebben gediend.

De oefeningen hebben plaats van 1 Mei tot 1 October, minstens eenmaal 's weeks gedurende minstens 3 uren, den tijd noodig om naar en van de oefeningsplaats te marscheeren, niet medegerekend. Voor elke oefening, die eenen aanvang heeft genomen, ontvangt elk schutterplichtige, zoo hij dit verlangt, eene schadeloosstelling voor werkverzuim, overeenkomende met één dag tractement of soldij, zooals die is vastgesteld voor den overeenkomstigen rang of graad bij het leger.

De groote uitrusting der reserve en der schutterij is als die des legers, met een klein onderscheidingsteeken en wordt even als de bewapening en de noodige munitiën van Rijkswege verstrekt.

ART. 6.

Een opper- of hoofdofficier van het leger staat in tijd van vrede aan het hoofd der schutterij en ontvangt eene instructie van den Minister van Oorlog, in overleg met dien van Binnenlandsche Zaken.

ART. 7.

Elk Nederlander kan één jaar vroeger dan hij zulks volgens art. 3 verplicht is, zijnen dienstplicht vervullen. Aan dezen worden bijzondere voorrechten toegekend, onder verplichting evenwel van voor het einde van het 1° dienstjaar, op een nader te bepalen tijdstip een examen af te leggen, waarvan de omvang wordt vastgesteld, ten einde de geschiktheid te bewijzen om in aanmerking te komen tot officier of onderofficier (*)

(*) In dit en volgende artikelen wordt door officieren steeds verstaan hoofd- en subalterne en door onderofficieren sergeanten of wachmeesters en korporaals.

bij de reserve, waarbij hij bij zijne benoeming overgaat en daarbij bevorderd kan worden tot en met den rang van kapitein, met in achtneming der bestaande bepalingen op de bevordering en het ontslag der officieren bij het leger. De reserve officieren en onderofficieren tellen, wat de oproeping in werkelijken dienst betreft, bij de lichting, waarbij zij volgens art. 3 behooren, met dien verstande, dat zij in hun 2^e en 4^e dienstjaar ook telkens voor 4 weken in werkelijken dienst kunnen worden opgeroepen.

Bij niet slagen in het voorschreven examen of bij het niet voldoen aan de op hem rustende verplichting om zich daaraan te onderwerpen, dient hij zijn tweede dienstjaar tegelijk met de lichting, waartoe hij behoort en vervult zijnen overigen dienstdtijd, zooals art. 3 voorschrijft.

ART. 8.

De officieren der reserve doen bij hunne benoeming den eed, voorgeschreven voor die des legers.

Na 9 jaren dienstplichtig te zijn geweest, gerekend van af den leeftijd in art. 3 bedoeld, gaan de officieren en onderofficieren der reserve in den alsdan door hen bekleeden rang of graad over bij de schutterij voor 5 jaren en wel bij een onderdeel in hunne woonplaats of bij gebreke daarvan of van het wapen, waarvan zij herkomstig zijn, in de onmiddellijke nabijheid.

Na expiratie van hunnen schutterlijken dienstdtijd kunnen zij zich telkens voor 5 jaren verbinden om bij de schutterij te blijven doordienen.

Kapiteins der schutterij van deze categorie kunnen, met in achtneming der bepalingen omtrent de bevordering, bedoeld bij art. 7, daarbij tot hoofdofficier worden benoemd, wanneer zij na een ingesteld onderzoek blijken daarvoor de noodige geschiktheid te bezitten.

ART. 9.

Officieren en onderofficieren van het leger kunnen bij de reserve of de schutterij worden gedetacheerd. Officieren en onderofficieren der reserve kunnen desverkiezende hunnen geheelen

reservediensttijd bij het leger vervullen, in welk geval zij bij een corps ter hunner keuze worden ingedeeld.

De verbintenis geschiedt in eens voor hunnen geheelen diensttijd, zij worden betaald en verpleegd op den voet des legers.

Officieren en onderofficieren der reserve worden, wanneer zij volgens art. 4 of in tijden van gevaar in werkelijken dienst worden opgeroepen, naarmate der behoefte bij het leger, de reserve of de schutterij ingedeeld.

Hoofdofficieren der schutterij kunnen in tijd van oorlog ook met een commando, overeenkomstig hunnen rang, bij de reserve worden belast.

ART. 10.

Officieren en minderen der reserve, in werkelijken dienst opgeroepen, genieten hetzelfde tractement of dezelfde soldij, als vastgesteld is voor den overeenkomstigen rang of graad bij het leger.

ART. 11.

De dienstplichtigen, die *vóór* het einde van hun éérste dienstjaar den wensch te kennen geven om voor bevordering in aanmerking te komen en daartoe geschikt worden geoordeeld door den betrokken Corpscommandant, blijven na hunne bevordering in dienst tot en met hun 3e dienstjaar, gaan daarna over bij de schutterij tot en met hun 9e dienstjaar en zijn dan van hunne militaire verplichtingen ontheven.

Zij kunnen zich verbinden telkens voor 5 jaren, om bij de schutterij te blijven door dienen, waarbij zij, na bewijzen van bekwaamheid te hebben afgelegd tot officier kunnen worden benoemd en met inachtneming der bepalingen betrekkelijk de bevordering, als in art. 8, opklimmen tot en met den rang van kapitein. Dit laatste is ook van toepassing op de onderofficieren der reserve, bedoeld in art. 8.

ART. 12.

De dienstplichtigen die hun eerste dienstjaar hebben vervuld,

zonder den wensch, in het vorige artikel bedoeld, te hebben te kennen gegeven, kunnen slechts bij uitzondering en bij gebrek aan kader bij de reserve of schutterij tot eenen graad worden benoemd.

ART. 13.

Bij alle wapens kunnen als vrijwilligers worden aangenomen Nederlanders die den vollen leeftijd van 19 jaren bereikt en dien van 30 jaren niet overschreden hebben. Zij verbinden zich zoowel voor den dienst hier te lande, als voor dien in de koloniën. De eerste verbintenis duurt 6 jaren, na expiratie waarvan zij na lichamelijk geschikt te zijn bevonden weder voor 2, 4 of 6 jaren kunnen verbinden. De eerste verbintenis van 6 jaren ontheft van de verdere militaire verplichtingen, die krachtens art. 3 nog op hen rusten.

Zij kunnen zich evenwel in den laatst bekleedden graad bij de schutterij telkens voor 5 jaren verbinden.

Na 12 jaren dienst hebben zij recht op eene Rijks burgerbetrekking, die een jaarlijksch inkomen geeft, minstens gelijkstaande met het jaarlijksch bedrag der soldij aan hunne bij expiratie van dienst, ingenomen positie, met bijberekening van brood en vrije woning, in geldswaarde uitgedrukt.

Zij kunnen tot afzonderlijke onderdeelen vereenigd worden.

ART. 14.

Elk Nederlander teekent bij zijne in diensttreding de krijgsartikelen en blijft daaraan onderworpen gedurende den tijd, dat hij dienstplichtig is voor vergripen in dienst gepleegd of daaruit voortvloeiende.

ART. 15.

De officieren der reserve en der schutterij hebben de vergunning om ten allen tijde de uniform met de onderscheidingsteeken aan hunnen rang verbonden, te dragen.

Art. 16.

De officieren en minderen der reserve en der schutterij, benevens de manschappen des legers en der zeemacht met onbepaald verlof, worden in uniform gekleed, steeds beschouwd als in dienst te zijn. Voor vergrijpen in art. 14 bedoeld, staan zij terecht voor den krijgsraad in het militaire arrondissement of de directie der marine, waarbinnen het vergrijp is gepleegd of worden disciplinair gestraft door de bevoegde militaire of maritime autoriteit ter plaatse.

Heb ik, M. H., U in groote trekken mijn stelsel in de voorgelezen artikelen geschetst, ik wensch daarop nu de toelichting te laten volgen.

Het leidend beginsel is om tot de samenstelling van een nationaal leger alleen te bezigen mannen, die eene militaire vorming hebben ontvangen, waarbij de verschillende categoriën, waaruit de gewapende macht bestaat, eene onmiddellijke aansluiting aan elkander verkrijgen.

De inhoud van art. 1 beoogt de invoering van den persoonlijken, onafkoopbaren dienstplicht, behoudens de vrijstellingen, vermeld in het volgende artikel, waarmede tevens eene verhooging van het contingent gepaard gaat, aangezien staat IV aangeeft, dat er gemiddeld per jaar 15,000 lotelingen beschikbaar waren, met in achtneming der bestaande vrijstellingen, die ik voorloopig behouden wil. Zoude men de vrijstellingen wenschen in te krimpen, dan komt dit aan het meerdere getal dienstplichtigen ten goede. Om ons voor eventueele teleurstellingen te vrijwaren, heb ik het aantal beschikbare dienstplichtigen gesteld op 14,000. Degenen, die elk jaar boven dit getal voorhanden zijn, wensch ik bij de infanterie in te deelen.

Bij artikel 3 merk ik op, dat de aanvang der dienstplichtigheid door mij is gesteld op den vollen leeftijd van 20 jaren, omdat die eenige waarborgen meer aanbiedt voor fysieke

1 ontwikkeling, vooral in de lagere klassen der maatschappij, terwijl een jeugdiger leeftijd van dienstplichtigheid mij niet wenschelijk voorkomt met het oog op een vervroegd in dienst treden volgens art. 7.

Als eerste oefeningstijd wordt door mij in art. 4. bij alle wapens 2 jaren gesteld. Bij de bereden corpsen is dit voor de miliciens-plaatsvervangers nu reeds het geval, ik wensch dit evenwel tot allen uit te breiden. Met het oog op den duur van dienstdienst bij vreemde legers blijft mijn eisch daar ver beneden, maar zij komt mij met het oog op onzen toestand ook als minimum voor. Blijkt het bij de toepassing dat voor *sommigen* een verkorte dienstdienst zoude kunnen worden toegelaten, dan zoude mijns bedunkens de Regeering toch de bevoegdheid behouden, om aan enkelen, die door ijver en vorderingen uitmunten, evenals dit gedurende den afgelopen winter aan velen is verleend, een eenigszins langdurig verlof toe te staan. Wordt b. v. de uitvoering van mijn stelsel door daaraan voorafgaande verplichte wapenoefeningen voorbereid, dan zouden de jongelieden daarvan rechtstreeks de vruchten plukken. Bij eventueel vrijwillig in dienst treden komen die gehouden wapenoefeningen hun natuurlijk ten goede. Ik wensch evenwel de toekenning van dit voorrecht een gevolg te doen zijn uitsluitend van betoonden ijver en gemaakte vorderingen en onafhankelijk te stellen van andere overwegingen.

Bovendien behoort in elke garnizoensplaats werkelijk gelegenheid te bestaan, om de troepen te oefenen, en dienen plaatsen, waar chronisch gebrek aan oefenings terreinen bestaat, nimmer als garnizoensplaats gekozen te worden. Als zoodanig signaleer ik b. v. de voormalige vesting 's Hertogenbosch, waar de voor het garnizoen aangewezen oefeningsterreinen gedurende den afgelopen zomer voor het grootste gedeelte en gedurende den winter geheel onbruikbaar waren. In zulke plaatsen zoude ik niet meer dan het hoogstnoodige willen laten, om, zoo daarin niet op eene andere wijze kan worden voorzien, te dienen tot bewaking van rijksgebouwen en gevangenen. Men vergeve mij deze afdwaling.

De benaming voor een gedeelte der gewapende macht van schutterij voor het eerst voorkomende in art. 2, is behouden, zonder daaraan dezelfde beteekenis te willen hechten als tot nu toe, maar alleen om hier niet te spreken van landweer, nationale garde, mobile garde of andere benamingen in het buitenland in zwang.

[Het karakter in dit ontwerp aan de schutterij gegeven zoude evenwel het meest overeenkomen met dat der duitsche landweer.

De vrijstelling in vreedstijd van den schutterlijken dienst van hen, die bij de bereden wapens gediend hebben is gegrond op de wenschelijkheid om de schutters zooveel mogelijk te doen doordienen bij het wapen, waarvan zij herkomstig zijn. Daarop is gebaseerd de indeeling, nader vermeld in art. 5.

Bij de vaststelling van den diensttijd voor de dienstplichtigen bij de zeemacht ingedeeld, heb ik zooveel mogelijk hetzelfde beginsel gevolgd, dat gehuldigd wordt in de bestaande militiewet, waardoor handel en nijverheid zoo min mogelijk worden benadeeld. In oorlogstijd wensch ik echter over hen te kunnen beschikken, even als over de bovenvermelde gewezen cavaleristen, artilleristen en treinsoldaten.

Ik stel mij voor, dat van die zoogenaamde marine-schutters, men houde mij die benaming ten goede, veel partij te trekken is bij de verdediging op onze rivieren, kanalen en vaarten en op de alsdan gestelde inundatiën, bij de toepassing van zoogenaamde gewapende uitleggers, bij het doen van transporten te water van materieel, munitie en gewonden, evenzeer van de gewezen cavaleristen voor het organiseeren van ordonnans-, of zooals ik dien hier liever noem, estafettedienst, van de gewezen bereden artilleristen als handlangers voor de vestingartillerie of met de gewezen treinsoldaten voor het verrichten van transportdiensten.

Voor mijne militaire toehoorders zal het geen nader betoog behoeven, dat tot transportdiensten een groot aantal menschen en paarden noodig zal zijn, voor de niet-militaire leden dezer Vereeniging, die zich daarvan misschien geen denkbeeld kunnen vormen, wil ik er b.v. op wijzen, dat bij de laatstgehouden najaarsmanoeuvres der 3^e divisie van ons leger, de sterkte van een compagnie transporttrein bedroeg 3 officieren, 79 onderof-

ficieren en minderen en 126 paarden; van eene andere 3 officieren, 64 onderofficieren en minderen en 98 paarden, en zulks met inachtneming van de grootstmogelijke zuinigheid, waarbij van infanterie- en artillerie-munitiecolonnes geen sprake was.

De in dit artikel bepaalde verdeeling van den diensttijd zou ten gevolge hebben, dat bij elke compagnie, escadron of batterij elk jaar present zoude zijn:

- 1°. van Januari—ult^o December de lichting van het vorige jaar;
- 2°. van Januari—April die van het naastvoorgaande jaar, en
- 3°. van April—ult^o December die van hetzelfde jaar, waardoor dus het geheele jaar steeds twee lichtingen onder de wapens zouden zijn, waardoor die met inbegrip der op 1 Juli 1879 presente vrijwilligers eene voldoende vredessterkte verkrijgen om met meer vrucht de oefeningen te kunnen houden, en wat de bereden wapens aangaat, op voldoende wijze te kunnen voorzien in de verzorging van paarden en materieel.

Ik vergun mij bij de toelichting van dit artikel U in groote trekken eene ontwerp-organisatie der levende strijdkrachten aan te bieden, waarbij eene indeeling der jaarlijksche lichting niet mag ontbreken. Aanvangende met de laatste, zal U daaruit reeds de eerste kunnen blijken.

Jaarlijks heeft de indeeling der lichting plaats als volgt:

Infanterie. . .	10000	man	over 36 bataljons à 5 compagniën	
Cavalerie. . .	720	" "	24 escadrons	
Bered. artillerie:				
Veldartillerie .	525	" "	21 batterijen	
Rijd. artillerie .	90	" "	3 "	
Dépot. . . .	30	" "		
Vestingartillerie	1500	" "	30 compagniën	
Torpedisten . .	45	" "	1 "	
Pontonniërs . .	90	" "	2 "	
Genietroepen .	240	" "	6 "	
Hosp.soldaten of				
ziekendragers.	60	" "	2 "	
Transporttrein .	105	" "	3 "	
Zeemacht . . .	600			
Totaal . . .	14005	man.		
1879/80.				20

Het veldleger wensch ik in te deelen in 3 divisien à 2 brigades. Elke brigade bestaat uit 2 regimenten à 3 bataljons.

De divisie wordt gecommandeerd door eenen generaal-majoor, elke brigade door eenen kolonel, te nemen uit de hoofdofficieren van dien rang van alle wapens, die dan tevens de stof leveren waaruit de divisiecommandanten gekozen worden. Elk regiment wordt gecommandeerd door eenen luit.-kolonel. Weelde in hooge rangen zal men mij niet kunnen verwijten, vergeleken met vreemde legers. De divisie- en brigadestaven zijn reeds in vredes-tijd geformeerd.

Op het bovenstaande merk ik al dadelijk op, dat ik de functien van brigade- en regimentscommandant niet in eenen persoon vereenig. De eerste moet zich niet behoeven bezig te houden met zaken van administratieven aard en van inwendigen dienst, zooals dit tot nu toe plaats heeft.

Bovendien moet de brigadecommandant reeds in gewone tijden bekend zijn met de officieren tot zijnen staf behorende.

Bij de tegenwoordige najaarsmanoeuvres wordt een paar dagen voor den aanvang der oefeningen een stafofficier aan den brigadecommandant toegevoegd. Beide personen, dikwijls geheel vreemd aan elkander, zijn door den korten duur der oefeningen niet in de gelegenheid elkander te leeren kennen, zooals voor den goeden gang van zaken wenschelijk is.

Bij elke divisie zijn ingedeeld:

6 batterijen veldartillerie, eene afdeeling vormende met eenen luit.-kolonel en eenen majoor;

2 escadrons cavalerie, waarvan 1 escadron guides of stafwachters, waarover later;

1 compagnie genietroepen;

„ „ transporttrein en
een detachement hospitaalsoldaten of ziekendragers.

De niet bij de divisien ingedeelde bereden artillerie wordt vereenigd tot eene afdeeling reserveartillerie, sterk 3 batterijen veld- en 3 batterijen rijdende artillerie, waarbij een kolonel, een luit.-kolonel en een majoor.

De eerste is in vredestand commandant der geheele bereden

artillerie en in oorlogstijd van de artillerie te velde en als zoodanig aan het groote hoofdkwartier toegevoegd.

De cavalerie is in vreedestijd ingedeeld in 4 regimenten à 6 escadrons. Van de 3 eerste regimenten fangeert een escadron als dépôt. Dit blijft in oorlogstijd achter. De overigen, 5 per regiment, vormen in oorlogstijd eene brigade, onder eenen generaal-majoor of kolonel, die in vreedestijd de functiën bekleedt van inspecteur van het wapen. Jaarlijks worden 2 regimenten vereenigd om gezamenlijk geoefend te worden onder de bevelen van den aanstaanden brigadecommandant.

Het 4^e regiment is ingedeeld in 3 veldescadrons guides of stafwachten. In oorlogstijd wordt het opgelost en levert aan elke divisie een veldescadron, terwijl de escadrons guides voorzien in den ordonnans- en stafwachtdienst bij het groote hoofdkwartier en de divisien. De manschappen der guides zijn niet met de karabijn, maar met den revolver gewapend.

De africhting der rekruten en jonge paarden van het 4e regiment wordt verdeeld over de dépôts der 3 eerste regimenten. Onverschillig den naam dien onze cavalerie draagt, hussaren dragonders of jagers, allen hebben dezelfde uniform.

Het zal U opgevallen zijn, M. H., dat door mij bij de infanterie van geene dépôts is gesproken. Deze behooren niet bij mijn stelsel. De werkkring in oorlogstijd thans aangewezen aan de 4 eerste compagniën der bestaande dépôtbataljons, valt bij mij ten deel aan de reserve en de schutterij, nl. het bezetten van liniën en stellingen, terwijl ik de 5e compagnie, nu bestemd om rekruten op te nemen, door hare formatie daartoe toch niet in staat acht.

Ten anderen hebben, volgens mijne bescheiden meening, door de oprichting van garnizoens- en centrale magazijnen de dépôts van een regiment infanterie het recht van bestaan verloren in vreedestijd, terwijl er eindelijk geen bezwaar kan bestaan om den regimentscommandant te doen optreden als chef der hoofdadministratie. Reeds op dit oogenblik is dit het geval bij het 1e, 5e, 6e en 7e regiment infanterie, en het zal eerlang bij het 8^e ook een voldongen feit zijn. In dit opzicht stemt dus mijn stelsel met de inzichten van het hoofdbestuur overeen.

Ik zal U niet lastig vallen met de dorre opsomming van cijfers, die de oorlogs- en vredessterkte der samenstellende deelen des legers en der reserve aangeven; ik heb de becijfering evenwel voor den druk gereed gemaakt, waarvan ik de uitkomsten, wanneer het verlangd wordt, nu kan mededeelen.

De oorlogssterkte der samenstellende deelen des legers wordt dan, met inachtneming van het op 1 Juli 1879 presente getal vrijwilligers en het aangenomen verloop, (Staat V A) als volgt:

Een bataljon infanterie . . $275 \times 3,64 = 1000$

$$\left(\frac{847}{36} = 23 \text{ vrijw.} \right) 1023 \text{ man totaal}$$

Een escadron cavalerie . . $30 \times 3,64 = 109$

$$\left(\frac{1342}{24} = 55 \text{ vrijw.} \right) 144 \text{ " "}$$

Eene batterij veldartillerie $25 \times 3,64 = 91$

$$\left(\frac{471}{24} = 18 \text{ vrijw.} \right) 109 \text{ " "}$$

Eene batterij rijd. artillerie $30 \times 3,64 = 105$

$$\left(\frac{471}{24} = 18 \text{ vrijw.} \right) 123 \text{ " "}$$

Eene compie vest.artillerie $50 \times 3,64 = 182$

$$\left(\frac{339}{44} = 8 \text{ vrijw.} \right) 190 \text{ " "}$$

Eene compagnie torpedis-

ten of pontonniers . . . $45 \times 3,64 = 163$

$$\left(\frac{139}{44} = 8 \text{ vrijw.} \right) 171 \text{ " "}$$

Eene compie genietroepen . $40 \times 3,64 = 145$

$$\left(\frac{212}{6} = 35 \text{ vrijw.} \right) 180 \text{ " "}$$

Eene compagnie hospitaal-

soldaten of ziekendragers $30 \times 3,64 = 109 \text{ "}$

Eene compie transporttrein $35 \times 3,64 = 127 \text{ "}$

De bij de cavalerie en bereden artillerie overcomplete manschappen worden bij mobilisatie op de dépôts gedirigeerd, om verliezen aan te vullen en met de reservisten ingedeeld te worden bij op te richten reservebatterijen, niet te verwarren met de batterijen der reserveartillerie, terwijl de escadrons guides reeds in vreedstijd zooveel mogelijk uit vrijwilligers bestaan, die zij in ruiling tegen dienstplichtigen ontvangen van de 3 veld-escadrons van het 4^e regiment. De guides ontvangen eene speciale opleiding in het kaartlezen en uitvoeren van ordonnansdienst.

De oorlogsterkte der samenstellende deelen der reserve, voor zoover zij tot afzonderlijke onderdeelen wordt samengevoegd, wordt met inachtneming van het verloop (Staat V B), als volgt:

Een bataljon infanterie $275 \times 3,94 = 1080$ man
 Eene compagnie vestingartillerie. . . . $50 \times 3,94 = 197$ „
 Eene compie torpedisten of pontonniers $45 \times 3,94 = 177$ „
 Eene compagnie genietroepen $40 \times 3,94 = 157$ „

De vredessterkte der samenstellende deelen des legers wordt op 1 Juli van elk jaar, als volgt:

Een bataljon infanterie	$275 \times 1,9 =$	522	
		23 vrijw.	545 man
Een escadron cavalerie	$30 \times 1,9 =$	57	
		55 vrijw.	112 „
Eene batterij veldartillerie.	$25 \times 1,9 =$	47	
		18 vrijw.	65 „
Eene batterij rijd. artillerie.	$30 \times 1,9 =$	57	
		18 vrijw.	75 „
Eene compagnie vest.artillerie.	$50 \times 1,9 =$	95	
		8 vrijw.	103 „
Eene compagnie torpedisten of pontonniers.	$45 \times 1,9 =$	85	
		8 vrijw.	93 „
Eene compagnie genietroepen.	$40 \times 1,9 =$	76	
		35 vrijw.	111 „
Eene compagnie hosp.soldaten.	$30 \times 1,9 =$	57	„
Eene compagnie transporttrein	$35 \times 1,9 =$	66	„

Stellende, dat de najaarsmanoeuvres in den regel plaats hebben tusschen 15 Augustus en 15 September, dan wordt daarvoor de lichting van het 4e dienstjaar opgeroepen.

Bij de bereiden wapens valt op dit tijdstip evenwel nog niet te rekenen op de lichting van hetzelfde jaar, als zijnde nog niet afgericht, zoodat het daarbij noodig zal zijn eene lichting reserve op te roepen.

De reserve der onbereiden wapens zou ik elk jaar volgens art. 4 in een kamp wenschen te vereedigen. De onderdeelen hebben met twee lichtingen voldoende sterkte om aldaar te worden geoefend, nl. rekenende op die van het 6e en 8e jaar, heeft men voor:

Een bataljon infanterie.	$275 \times 1,58 =$	434 man
Eene compagnie vestingartillerie	$50 \times 1,58 =$	79 „
Eene comp ^{ie} torpedisten of pontonniers.	$45 \times 1,58 =$	71 „
Eene compagnie genietroepen	$40 \times 1,58 =$	64 „

Het veldleger bestaat op oorlogsvoet uit 3 divisien van de vroeger vermelde samenstelling, voorts eene reserve-artillerie van 6 batterijen en eene brigade cavalerie, ter gezamentlijke sterkte van:

36800 man infanterie;
2500 ruiters;
144 stukken geschut;
540 man veldgenietroepen;
340 „ pontonniers;
383 „ treinsoldaten, behalve de reserve;
210 „ hospitaalsoldaten.

De bezettingstroepen, bestaande uit vestingartillerie, torpedisten en genietroepen van het leger en infanterie, vestingartillerie, genietroepen en torpedisten der reserve, zijn sterk:

38880 man infanterie;
12300 „ vestingartillerie, waaronder torpedisten en pontonniers;
1325 „ genietroepen, en eindelijk is nog beschikbaar aan gediend hebbende schutterij:
40960 man infanterie;
6540 „ artillerie, en
8280 „ vrijgestelden, doch ingeschrevenen.

De samenstelling reeds in tijd van vrede van de deelen der reserve heeft mijns inziens geene moeielijkheid. Even als nu bij elke compagnie, escadron of batterij in de contrôle de 5 lichtingen voorkomen, zoo wensch ik bij den overgang bij de reserve de manschappen te doen voorkomen in eene afzonderlijke contrôle, aan te houden bij het onderdeel, waarbij zij gediend hebben. Voor de infanterie, vestingartillerie, torpedisten, pontonniers en genietroepen, ontvangen die onderdeelen dan hetzelfde nummer met bijvoeging van reserve, terwijl zij bij de bereiden wapens bij het escadron of de batterij te boek staan als in het algemeen tot de reserve behorende, voor allen met vermelding van het jaartal der lichting, waartoe zij behooren.

Zooals reeds uit een enkel woord bij de toelichting van het vorige artikel is gezegd, is de indeeling der schutterij in art. 5 gegrond op den door mij gestelden eisch om de schutters zooveel mogelijk te doen dienen bij het wapen, waartoe zij behoord hebben. Geheel is die eisch niet te vervullen, daarom breng ik de gewezen geniesoldaten bij de infanterie-, de gewezen torpedisten en pontonniers bij de artillerieschutterij. De eersten, hoewel eene andere bewapening verkrijgende, zullen genoegzaam met de theorie van het schieten bekend zijn, om bij de schijfschietoefeningen der schutterij zich spoedig vertrouwd te kunnen maken met het nieuwe wapen, terwijl de beide laatsten in hunnen vervulden dienstdtijd genoeg hebben leeren werken, om met de gewezen vestingartilleristen behulpzaam te kunnen zijn bij de werkzaamheden der artillerie in de linien of om met de gewezen veldartilleristen op te treden als handlangers, waarvoor sommigen gaarne infanteristen wilden bestemmen, hetgeen ik echter onbepaald afkeur.

Na den doorgelopen dienstdtijd bij het leger en de reserve acht ik een aantal van minstens 80 oefeningsuren 'sjaars bij de schutterij voldoende. De tijd van aanvang dier oefeningen stellende op 1 Mei, dan is er van af 1 April, dat de oudste lichting der reserve ontslagen wordt, gelegenheid om de overschrijvingen bij de schutterij en de indeeling daarbij te doen plaats hebben.

De gelijkvormigheid in kleeding van leger, reserve en schutterij met een klein onderscheidingsteeken acht ik in het belang der administratie, waardoor de geheele gewapende macht uit

dezelfde magazijnen van kleeding kan worden voorzien. Ik beschouw het tevens als een middel om de afscheiding tusschen de verschillende categoriën van het nationale leger zoo gering mogelijk te maken.

De bewapening der reserve en der schutterij moet gelijk aan die des legers zijn.

Art. 7 heeft de strekking om het vervullen van den dienstplicht gemakkelijk te maken. Elk Nederlander toch, die één jaar vroeger in dienst treedt en aan de verplichting, hem in dit artikel opgelegd, voldoet, dient in vreedstijd hoogstens 1 jaar 16 weken en 400 uren, tegenover 2 jaar 14 weken en 480 uren. Voert men hiertegen aan, dat de toevloed misschien te groot zou worden, welnu de vast te stellen omvang van het examen geeft het middel aan de hand om de eischen zoo hoog te stellen, als men verkiest. Die eischen worden geheel beheerscht door vraag en aanbod. Kent men aan de eene zijde voorrechten toe, aan de andere zijde moeten verplichtingen bestaan, waardoor men zeker is, dat het eens aangegaan accoord worde nagekomen.

Ik meen de verwachting niet te hoog te spannen, wanneer ik, zooals uit Staat V blijkt, reken voor deze categorie van jongelieden op 2 % van elke lichting, waarvan ik aanneem dat $\frac{1}{3}$ als officier en $\frac{2}{3}$ als onderofficier of korporaal bij de reserve zal kunnen optreden.

Door de eersten kan gedeeltelijk voorzien worden in het nijpend gebrek aan subalterne-officieren, vooral luitenants, bij de infanterie en artillerie; zelfs wordt daardoor het uitzicht geopend om reservé-officieren van gezondheid te verkrijgen.

De studeerende jongelingschap, waaronder ik hier niet uitsluitend de ingeschrevenen aan de hoogeschole versta, zouden zonder bezwaar in deze categorie kunnen vallen, wanneer b.v. onder de toe te kennen voorrechten werd opgenomen keuze van corps en garnizoen reeds dadelijk bij de indiensttreding, terwijl de latere oproeping in werkelijken dienst zouden kunnen geschieden tusschen 1 Juli en 15 September, binnen welk tijdsverloop de vacantiën vallen.

De schutterij ontvangt later officieren en onderofficieren, die

in de eerste plaats eene militaire opleiding hebben genoten, door een afgelegd examen waarborgen geven van geschiktheid en door dat ook de schutters onderworpen zijn aan de krijgs-artikelen (art. 14) in de gelegenheid zijn hun gezag te handhaven, hetgeen mij met de bestaande schutterijwet zeer twijfelachtig voorkomt.

Om te kunnen voldoen aan eene indeeling van de gewezen reserveofficieren en onderofficieren bij onderdeelen der schutterij in hunne woonplaats of in de onmiddellijke nabijheid daarvan, zooals art. 8 bepaalt, zouden rayons dienen gevormd te worden die eenige onderdeelen omvatten. Ik durf niet te beslissen, in hoever de Grondwet dit al of niet toelaat; dit onderwerp ik gaarne aan het oordeel van meer bevoegden onder mijne toehoorders, maar dit is zeker, dat de Grondwet de verdeeling in dienstdoende en rustende schutterij niet kent, en dat dus in alle gemeenten schutterij moet bestaan, waardoor eene indeeling als boven bedoeld, mogelijk wordt.

De letter van de Grondwet werd tot nu toe gaarne nageleefd, waar het gold om wenschelijke zaken te bestrijden, maar ik uit hier den wensch, dat in het algemeen belang de letter zoo ruim mogelijk worde toegepast.

De geschiktheid van kapiteins der schutterij om daarbij tot hoofdofficier benoemd te worden, wilde ik voornamelijk getoetst zien aan een onderzoek in practischen zin, en opper daartoe het denkbeeld om dit te doen plaats hebben door eene commissie, bestaande uit een even groot aantal officieren van het leger en van de schutterij, voorgezeten door den in art. 6 bedoelden opper- of hoofdofficier.

De detachering van officieren en onderofficieren van het leger bij de reserve of de schutterij, ingevolge art. 9, moet in de eerste plaats dienen om die gedeeltelijk van vast kader te voorzien, waartegen officieren en onderofficieren der reserve den dienst bij het leger verrichten. De reservebataljons zoude ik gecommandeerd wenschen te zien door kapiteins van het leger, die, ofschoon minder geschikt voor den eigentlichen velddienst,

toch daarbij zeer goede diensten kunnen bewijzen en in tijd van oorlog, tot hoofdofficier zouden kunnen worden benoemd. Hoofd-officiëren der schutterij zouden eveneens daarvoor bestemd kunnen worden. De betrekking van bataljons-adjutant bij de reserve moet per se aan eenen officier uit het leger worden opgedragen.

Wanneer in vredestijd bij elk bataillon 1 kapitein en 1 luitenant overcompleet bij den staf gevoerd worden, zoogenaamd voor speciale diensten, dan kunnen die voor het beoogde doel bestemd worden. Bij het onderdeel, waar zij gevoerd worden, doen zij, wanneer de reserve niet opgeroepen is, toch dienst, b.v. de kapitein valt bij uitrukkende diensten in voor den kapitein van politie en neemt op zijne beurt ook dien dienst waar.

Voor de reserveofficiëren en onderofficiëren heb ik de mogelijkheid opengelaten, om, desverkiezende hunnen geheelen reserve-diensttijd bij het leger te vervullen bij een corps ter hunner keuze. In hoever daarvan gebruik zoude worden gemaakt, kan ik niet beslissen, ik heb dan ook voorloopig niet op hen gerekend. Maar voor het geval dat zich jongelieden daartoe aanboden, acht ik het wenschelijk, dat zij zich in eens voor den geheelen reservediensttijd verbinden, gedurende welken zij geheel in de rechten en verplichtingen treden van hunne kameraden van het leger.

Art. 11 zal in verband met art. 13 het noodige kader moeten leveren.

Ik heb daarvoor aangenomen 1% van elke lichting, een cijfer, dat mijns inziens niet te hoog is.

Dit kader komt na den bij het leger vervulden diensttijd onmiddellijk ten goede aan de schutterij en ik wijs hier ter plaatse op den grooten steun, dien dit gedeelte van de gewapende macht daarin zal vinden. Ik vestig Uwe aandacht op het kader der bestaande schutterij, dat voor een groot deel bestaat uit gediend hebbende militairen en hetwelk zich, wat plichtsbetrachting en discipline betreft, gunstig onderscheidt van de tegenwoordige schutters.

Om de Regering de vrijheid te laten om bij de reserve en

de schutterij ook degenen bij het kader op te nemen, die niet vallen binnen de termen van art. 11, dient het volgende artikel.

Het bepaalt echter tevens dat dit slechts in het uiterste geval, na alle andere bronnen te hebben uitgeput, kan geschieden. Zij zullen evenwel in geen geval tot officier benoemd kunnen worden, aangezien de vroeger verlangde waarborgen ontbreken.

Door de bepalingen van art. 13 meen ik de stof te zullen verkrijgen voor de eigentlijke soldaten van beroep en tot vorming van het vaste kader, waarvan ik het cijfer niet heb begrepen onder het opgesomde in staat V. Ik meen evenwel te mogen rekenen op een even groot getal als op het huidig oogenblik, waarvan dan evenwel het incompleet door het volgens art. 7 en 11 verkregene zal kunnen aangevuld worden.

Door de bepaling dat zij zich zoowel voor den dienst hier te lande als voor dien in de koloniën verbinden en dat zij in afzonderlijke onderdeelen kunnen vereenigd worden, heeft de Regeering in de eerste plaats steeds manschappen beschikbaar, om naar Indië uit te zenden, terwijl tevens daardoor een begin van uitvoering kan gegeven worden aan de oprichting van de reeds sedert jaren in beginsel aangenomen Indische brigade.

Aangezien in mijn ontwerp tot nu toe niet gesproken is van de officieren van het leger, wensch ik hier als mijne meening mede te deelen, dat ik het officierskorps in Nederland afscheiden wil houden van dat in Indië, maar dat ik bij de onderdeelen, uitsluitend uit vrijwilligers bestaande, officieren wensch in te deelen, die zich vrijwillig verbinden om zoowel hier te lande als in de overzeesche gewesten te dienen.

Bij de bereiden wapens zullen eigenaardige bezwaren verbonden zijn aan de uitvoering van het bovenstaande, hetgeen mij voorkomt bij de andere wapens, in het bijzonder infanterie, vestingartillerie en genietroepen niet het geval te zijn, zoodat daarbij naarmate der toevloeiing van vrijwilligers, die onderdeelen kunnen worden opgericht en successivelijk uitgebreid.

Het bij de wet vastgestelde recht om na 12 jaren dienst onder de vermelde voorwaarden eene burgerbetrekking te ver-

krijgen, zoude als drijfveer moeten werken, om na de 1e verbindtenis eene tweede van 6 jaren aan te gaan, waardoor men gedurende dien tijd flinke en bruikbare onderofficieren van beroep bezit. Het spreekt van zelf dat ik het verkrijgen van het recht op eene burgerbetrekking afhankelijk stel van een certificaat van goed gedrag bij het verlaten van den dienst, terwijl het toelaten tot het aangaan van de bovenvermelde tweede verbindtenis wordt overgelaten aan den betrokken corpscommandant.

Het bepaalde in art. 14 komt mij onvermijdelijk voor, ten einde bij de verschillende deelen der gewapende macht ten allen tijde met klem de krijgstucht te kunnen handhaven.

Zij dragen allen de uniform voor hetzelfde doel en moeten in dienst door dezelfde wetten worden geregeerd. Men vreeze niet dat dit aanleiding zal geven tot overdreven militarisme, integendeel men verwachtte daarvan wel de handhaving van de goede orde, die men helaas, onder de bestaande wetgeving, meer in het bijzonder bij de schutterij, zoo dikwijls te vergeefs zoekt.

Ik behoef slechts te herinneren aan de wijze waarop in het algemeen de schutters zich thans bij oefeningen naar en van de verzamelplaats begeven. Niet alleen dat door de meesten hunner wordt nagelaten eenige notitie te nemen van de meerderen van hun eigen corps, om niet te spreken van die des legers, waartoe op het huidig oogenblik de schutters niet schijnen verplicht te zijn, maar het aanschouwen daarvan moet zelfs ondermijnend werken op de krijgstucht bij het leger, wanneer een soldaat, die juist een zijner superieuren den militairen groet heeft gebracht, ontwaart, dat onmiddellijk daarop of zelfs tegelijk met hem een schutter gewapend en zelfs rookende, dienzelfden superieur voorbijgaat zonder zich in het minst aan hem te storen. Het is een verschijnsel dat men bij elke opkomst der schutterij onder de wapens kan waarnemen en waarbij een officier van het leger zich eigenlijk geluk moet wenschen niet in uniform gekleed te zijn.

De officieren en minderen van alle deelen der gewapende macht zonder onderscheid moeten volgens de wet verplicht zijn hunne meerderen de militaire eer te bewijzen.

De laatste woorden van dit artikel „of daarnit voortvloeiende" sluiten de mogelijkheid in, om elken mindere die zich door eene opmerking van eenen meerdere in dienst gemaakt, geraakt gevoelt, te verhinderen ongestraft daarover zijn misnoegen lucht te geven, zoo spoedig hij de uniform weder heeft verwisseld voor het burgergewaad.

De inhoud van het volgende artikel is eene concessie aan degenen, die om eene of andere reden, ook buiten hunne eigentlijke dienstverrichtingen, de uniform wenschen te dragen.

Het is misschien eene speculatie op de menschelijke ijdelheid, met welke wij evenwel, hoe oud de wereld ook moge worden, rekening zullen moeten houden.

Wil men dus aan de eene zijde gaarne aan dit onschuldig verlangen toegeven, aan de andere zijde dient de Regeering de macht in handen te hebben om eventueele misdragingen te kunnen bestraffen.

Daartoe strekt het laatste artikel van mijn ontwerp, benevens het vermelde in art. 7, waarbij dezelfde motieven hebben voorgezeten als bij de toelichting van art. 14 is gezegd.

Laten wij hopen, dat deze bepalingen zullen blijken slechts preventief te werken.

Aan het einde gekomen der mij voorgestelde taak, breng ik U, Mijne Heeren, mijnen dank voor de aandacht en het geduld, die *gij* mij wel hebt willen verleenen, waarbij ik nogmaals den wensch, bij den aanvang geuit, herhaal, dat de straks te houden discussie moge strekken tot aanvulling van mijn betoog, waardoor misschien aan hen, aan wie de belangen des vaderlands in 's lands raadzaal zijn toevertrouwd, op sommige punten andere inzichten zullen worden geopend.

Ik heb gezegd.

De Voorzitter. Namens de vergadering zeg ik den geachten spreker dank voor zijne belangrijke lezing. Het veelomvattend stelsel door hem uiteengezet, verdient rijpe overweging, en is zeer waard de discussie, waarnaar de geëerde spreker zelf verlangt. Ik stel thans voor het houden eener korte pauze.

De vergadering hervat zijnde, opent de Voorzitter de discussie.

De heer ABEL. Nu niemand het woord vraagt, zij 't mij veroorloofd, mijnheer de Voorzitter, een paar opmerkingen te berde te brengen, als blijk van belangstelling in de gehouden voordracht.

Het heeft voorzeker tot dusver niet ontbroken aan wetsvoorstellen tot regeling van de zaak, heden avond behandeld. In de laatste twintig jaren hebben de ontwerpen elkander snel opgevolgd. Reeds in 1845 werden van regeeringswege pogingen aangewend tot verbetering der schutterijwet en sedert zijn die dikwerf herhaald. De militiewet vigeert eerst sedert 1861; toch werd reeds in 1867 een geheele wijziging dier wet voorgesteld en na 1871 is de regeling der militie het onderwerp geweest van verschillende voordrachten, die met het aftreden van de Ministers van Oorlog, die ze hadden ingediend, kwamen te vervallen. Het ligt geenszins in mijn bedoeling hier het goede van die verschillende voordrachten in het licht te stellen; ik herinner aan die ontwerpen alléén om hier te doen uitkomen, dat het voortdurend in dit opzicht aan wetsvoorstellen wezenlijk niet heeft ontbroken. Enkele er van zijn in behandeling gekomen bij de Volksvertegenwoordiging en hebben in dat lichaam niet de gevorderde goedkeuring kunnen wegdragen. Voor zoover de verwerping er van niet was toe te schrijven aan politieke overwegingen, bleek uit de discussiën dat het lot, dat aan die ontwerpen ten deel viel, vooral hieraan te wijten was, dat de door de Regeering gedane voorstellen te bezwarend werden geacht. Sommige regeeringsvoordrachten kwamen slechts in schriftelijke behandeling bij het wetgevend lichaam, en vonden dáár, blijkens de voorloopige verslagen, zelden het door de Regeering gewenschte gunstig onthaal en vaak een niet malsche beoordeeling. Ofschoon nu de voorloopige verslagen niet altijd getrouw de meening der meerderheid weergeven, zoo scheen daaruit toch met genoegzame zekerheid te kunnen worden afgeleid, dat de Kamer wel verbetering wilde, mits geen zwaardere lasten op de natie wierden gelegd, noch personeele, noch financieele. Toen ik de aankondiging las voor de vergadering van heden avond, heb ik mij

in allerlei gissingen verdiept omtrent de wijze waarop het ter behandeling gekozen onderwerp zou worden besproken. Het meest voor de hand lag de onderstelling, dat in beschouwingen zou worden getreden over de verschillende door mij bedoelde ontwerpen van vroegeren datum, of wel van de bekende ontwerpen van de heeren Rooseboom en Hoogenboom. Maar het allerminst was ik er op bedacht, een geheel nieuw ontwerp voor een toekomst, welke nog ver in het verschiet ligt, te zullen hooren voordragen.

De spreker van dezen avond heeft gezegd dat eene grondwetsherziening gewenscht en noodig is. Ik wensch op die overtuiging van den geëerden spreker niets af te dingen. Alleen geloof ik, dat er nog wel eenigen tijd zal verloopen vóór wij de door hem gewenschte grondwetsherziening zullen verkrijgen, en dat er nog gelegenheid te over zal wezen om denkbeelden, als heden avond werden voorgedragen, ter toetse te brengen.

Ik acht het niet wel mogelijk reeds dadelijk een in elk opzicht juist oordeel uit te spreken over de onderdeelen van een voordracht, als wij zoo even gehoord hebben. Echter moet het mij van het hart, dat ik, te oordeelen naar een eerste inzage van het ons rondgedeeld ontwerp, mij met heel weinig er van vereenigen kan. Overigens ben ik eenigszins huiverig een ontwerp over een onderwerp, waarvan de regeling tot dusver honderde artikelen vorderde, en dat thans in slechts enkele artikelen is saamgeperst, zoo voetstoots te bespreken. Er zit misschien meer in die artikelen dan ik er uit kan lezen. In ieder geval zou ik voor het nagaan der détails over meer tijd moeten kunnen beschikken dan mij thans daarvoor gelaten is.

Ik wensch mij daarom thans tot enkele hoofdzaken te bepalen.

En dan heeft het mij in de eerste plaats getroffen, dat de spreker, nu hij zich bewogen heeft op het gebied van de toekomst, waarin grondwetsherziening reeds een feit zal zijn — en wel zóó tot stand gekomen, dat daarbij het hoofdstuk omtrent de landsverdediging gewijzigd is in den zin zooals *hij* dit verlangt — zijn gronddenkenbeeld daarbij niet is geweest: vermindering van den druk voor de natie, door zooveel mogelijk gelijkmatige verdeeling van lasten. Waarom toch wordt van sommige zijden zoozeer op wij-

ziging der Grondwet aangedrongen? Juist omdat, volgens hen, met de bestaande bepalingen, die onevenredig verdeelde lasten niet kunnen worden verminderd zonder nadeel voor de behoorlijke inrichting van het krijgswezen. Zoo o. a. meenen de voorstanders dier herziening, dat het wenschelijk ware, door invoering van den algemeenen dienstplicht, dien plicht voor het individu tot een minder aantal jaren te beperken. Nu ware het gansch natuurlijk geweest, dat dergelijk streven naar vermindering van druk zou hebben voorgezeten bij de ontworpen regeling. Het tegendeel is echter waar.

In de tweede plaats de financieele lasten. Terwijl overal stemmen opgaan tegen het hooge eindcijfer der begrooting van oorlog, wil de spreker dit eindcijfer nog aanzienlijk hooger opvoeren. Hij wil het cijfer der jaarlijksche lichting bepaald hebben op 14 000 man; deze zouden tot eerste oefening twee jaren onder de wapenen moeten blijven; het gewone verloop er afgerekend, krijgt men ongeveer 27 000 man militie tegelijk voor eerste oefening onder de wapenen. Daarbij wenscht hij dan nog te behouden de tegenwoordige organieke sterkte aan soldaten-vrijwilligers, bedragende 43 000 man en voorts een kader van korporaals, onderofficieren en officieren, minstens even sterk als thans, dus van 2 000 man voor elk dezer laatste categoriën, zoodat men in zijn systeem 46 000 man voortdurend onder de wapenen zou hebben, zonder nog te gewagen van de lichtingen, die voor herhalingsoefeningen opkomen. Tegenwoordig heeft het leger een gemiddelde sterkte van ruim 22 000 man onder de wapenen, en bedraagt het budget van oorlog 20 millioen aan gewone uitgaven. Neemt men nu verder in aanmerking de laatste zinsnede van art. 5 van het ontwerp des heeren de Waal, luidende: „De groote uitrusting der reserve en der schutterij is als die des legers, met een klein onderscheidingsteeken, en wordt even als de bewapening en de noodige munitiën van Rijkswegen verstrekt,” — dan volgt ook daaruit eene aanzienlijke vermeerdering van uitgaven. De schutterij en de reserve zijn toch, blijkens tabel V, berekend elk op 50 000 man. Voor 100 000 man zullen dus kleeding en bewapening voor rekening komen van het Rijk. Hierbij komt nu nog de bepaling van artikel 15, dat de officieren der

reserve en der schutterij de vergunning hebben om ten allen tijde den uniform, met de onderscheidingsteekenen aan hun rang verbonden, te dragen. Men kan gerust aannemen, dat van die bepaling een ruim gebruik zal worden gemaakt; het is een goedkoope manier om zich op kosten van het Rijk te kleeden. Verder vind ik nog in artikel 5 de bepaling, dat voor elke oefening, die een aanvang heeft genomen, ieder schutterplichtige, zoo hij dit verlangt, een schadeloosstelling zal ontvangen voor werkverzuim. Die schadeloosstelling nu zal loopen over 50 000 man.

Ik kan nu niet zoo ineens ramen hoeveel dit een en ander zal kosten; wij hebben hieromtrent van den spreker geen cijfers vernomen. Men zal het mij dan ook zeker niet kwalijk nemen wanneer ik minder juist raam; maar ik wil er toch een slag inslaan. Ik durf gerust aan te nemen, dat, ter bestrijding van de uitgaven, gevorderd voor al hetgeen de spreker verlangt, een som van minstens 35 milioen gulden zal vereischt worden. Ik ben zelfs geneigd, te gelooven, dat ik te laag blijf met deze raming; het staat m. i. nog te bezien, of men wel met dit bedrag zou kunnen rondkomen.

Het kan zijn dat ik de plank volkomen missla, en dat er in die artikelen iets schuilt, dat mij verborgen is gebleven. Zoolang mij echter geen ophelderingen worden gegeven die mijne opvatting in dit opzicht kunnen wijzigen, moet ik mijne opmerkingen voor gegrond houden. En dan vraag ik in gemoede, of er werkelijk iemand gevonden wordt, die gelooft, dat men ooit zal kunnen komen tot invoering van een regeling, welke zulke hooge uitgaven na zich zou slepen.

Het financieele gedeelte der voorgestelde regeling ter zijde latende, wensch ik mij nog eene wijle op een ander standpunt te plaatsen, namelijk dat, waarbij ik voor een oogenblik als bewezen wil aannemen, dat de uitkomsten, die de heer de Waal verlangt te verkrijgen, noodzakelijk zijn. Van dat standpunt schijnt mij de vraag geoorloofd, of ditzelfde einddoel niet langs anderen weg zou zijn te bereiken, en wel, door maatregelen, welke voor de natie minder drukkend zouden zijn.

Ik geloof die vraag bevestigend te mogen beantwoorden; ik

meen, dat wij, met een geringe verandering van de bestaande gewone wetgeving en met eerbiediging der tegenwoordige grondwettelijke bepalingen, ook tot eene dergelijke uitkomst zouden kunnen geraken. Mijn zienswijze in dit opzicht wordt ook door meer bevoegden gedeeld. Onder deze omstandigheden betwijfel ik, of een stelsel, dat bijna het dubbel van de tegenwoordige oorlogsuitgaven zou vorderen, immer de goedkeuring van de meerderheid der Volksvertegenwoordiging zal kunnen wegdragen.

Wanneer men — om met een paar woorden mijn denkbeeld te verduidelijken — alle jongelieden die den tegenwoordigen militieplichtigen leeftijd bereiken, dienstplichtig doet zijn, met dien verstande, dat ieder, die voor den dienst geschikt is en niet door het lot voor de militie wordt bestemd, bij de schutterijen moet dienen, welke regeling door de Grondwet niet wordt belet; wanneer men in dat stelsel de oefeningen der schutterij doeltreffender regelt en alle manschappen van de militie, na volbrachten dienstdtijd, in de schutterij doet overgaan: dan zal men een geoefende en strijdvaardige wapenmacht kunnen verkrijgen, welke in talrijkheid en bruikbaarheid voor onze verdediging niet zal behoeven achter te staan bij die, welke zou worden voortgebracht door het ontwerp van den spreker van dezen avond. Deze door mij met een paar hoofdtrekken aangegeven regeling werd reeds gehuldigd in het laatste regeeringsontwerp. Naar ik vermeen, zal men langs dien weg tevens tot verbetering van het bestaande kunnen geraken zonder eenige verhooging van het budget voor oorlog.

Natuurlijk zouden in dit stelsel, waarbij verhooging van budget en herziening van de Grondwet blijven uitgesloten, de manschappen geen *twee* jaren tot eerste oefening onder de wapenen kunnen worden gehouden. Maar ik vraag, of het goed gezien is, aan te dringen op het doen van voorstellen, waarvan zich met groote waarschijnlijkheid laat voorspellen, dat zij toch nooit ingang zullen kunnen vinden? Ik zou althans wel eens willen weten op welke overtuigende gronden men bij de Volksvertegenwoordiging zou kunnen aantoonen, dat de manschappen gedurende *twee jaren* voor de eerste oefening onder de wapenen moeten zijn. Men zie toch niet over het hoofd, dat voor het opleggen

van zoo zwaren druk overwegende redenen moeten worden aan-gevoerd. Ik hoor reeds zeggen: in Pruisen duurt de oefeningstijd 3 jaren, in Frankrijk 5 jaren; daarop antwoord ik: dat dit nog volstrekt geen reden kan zijn om bij ons de vraag te smoren: betoog mij dat twee jaren oefeningstijd noodig zijn voor de vorming van de miliciens, die de gelederen van ons leger moeten aanvullen? Het onomstootelijk bewijs daarvan is tot dus-ver niet geleverd. En zoolang dit niet is geschied, mag die last ook niet worden gevergd en moet men zich bepalen tot hetgeen kan worden aangetoond, volstrekt noodig te zijn. Een bloote verwij-zing naar hetgeen in den vreemde geschiedt, is volstrekt geen afdoend argument voor de bewering, dat voor de oefening onzer miliciens zoo'n lang tijdvak moet worden gevorderd. De bewijs-voering zou hier moeten worden geleverd, b.v. door aan te too-nen, in bijzonderheden, welke eigenschappen de behoorlijk ge-vormde milicien moet bezitten en welke mate van kennis van militaire zaken hij zich moet hebben eigengemaakt en hoeveel tijd voor het aanleeren daarvan onontbeerlijk is. Bij dergelijke becijfering mag dan evenwel niet uit het oog worden verloren, dat met de uren van den dag moet worden gewoekerd, wanneer daardoor vermindering van den duur van den oefeningstijd het gevolg kan zijn; want de invoering van een tweejarigen oefeningstijd zou werkelijk een groote verzwaring van last zijn, waartoe niet dan in de dringendste noodzakelijkheid mag worden overgegaan.

Behalve toch de groote financieele lasten, welke hierdoor op den Staat zouden worden gelegd, zou men ook den last van den dienstplicht voor elk individu aanzienlijk verzwaren. Men tellen 't niet te licht twee jaren achtereen een burger uit zijn gewonen werkkring te rukken; daarvoor moet men zeer goede redenen hebben.

Met betrekking tot de geldelijke gevolgen van sprekers stelsel, zij ter loops nog opgemerkt, dat de geëerde spreker, niettegenstaande hij de bestaande schutterijen en weerbaarheidsvereenigingen heeft veroordeeld, toch ook voorbereidende wapen-oefeningen verlangt. Deze oefeningen, zullen ze iets beteekenen, zullen ook nog al wat kosten.

Een opmerking van meer algemeenen aard is deze. In den aanvang zijner rede heeft de geëerde spreker den bestaanden toestand afgekeurd en dezen treurig genoemd. De reden *waarom* is echter niet opgenoemd. Het is in den laatsten tijd bij velen, om zoo te zeggen, mode geworden, in afkeurenden zin te gewagen over alles wat het krijgswezen betreft. Het ligt niet op mijn weg, om, tegenover sprekers beweren, te betoogen, dat alles zóó is, dat alle billijke wenschen kunnen worden geacht bevredigd te zijn. Maar wel meen ik hem de vraag te mogen stellen, *waarom* is bij ons alles zoo slecht?

Spreker heeft ons een uittreksel verschaft van sterktestaten, welke bij de begrooting van oorlog over 1879 waren gevoegd, en aan de voorlezing van dat uittreksel toegevoegd de woorden: „als het niet zoo treurig was, dan zou het belachelijk zijn.” Maar ik vraag al weder: *wat* is er zóó treurig; en *waarom*?

Spreker zou zijn gevoelen tastbaar gemaakt hebben, als hij had aangetoond wat wij werkelijk aan levende strijdkrachten behoeven en wat van deze ontbreekt. Doch hiervan is niets vernomen. Het is wel gebleken, dat de geëerde spreker 150 000 man verlangt te hebben; doch de bewijsgronden voor de noodzakelijkheid dier legersterkte en van de inrichting dier wapenmacht, zooals hij zich deze denkt, zijn verzwegen.

Evenals de heer Hoogenboom, kan ik mij, zooals uit het door mij aangevoerde valt afte leiden, zeer goed vereenigen met de door den heer de Waal in zijn voordracht geuite meening, dat verbetering van het bestaande wenschelijk is; doch met die door hem geopenbaarde meening zijn volslagen in strijd de door hem in den aanvang zijner rede gebezigde uitdrukkingen „dat opknappen niets kan helpen; dat het geheele gebouw moet worden afgebroken en dat men tot een geheel nieuwe legervorming moet komen.”

Ergens in zijn rede heeft de heer de Waal de inrichting van zijn schutterijen en reserve willen bepleiten door de redeneering, dat die inrichting niet wordt belet door onze grondwet en ook daarom de voorkeur verdient boven de tegenwoordige onderscheiding in dienstdoende- en rustende-schutterij welke met die grondwet in strijd zou zijn. De bedoeling dier redeneering vat ik niet. Of heeft de geëerde spreker voorbij gezien, dat hij zich in zijn stelsel niet behoeft te bekreunen om de bestaande grond-

wet, en dat zijne regeling geheel is gebaseerd op een nieuwe grondwet, zooals hij zich die wenscht.

Maar bovendien, het is onjuist, dat de bestaande onderscheiding van dienstdoende- en rustende- schutterij zou zijn in strijd met de Grondwet. Immers in een der additioneele artikelen daarvan is uitdrukkelijk bepaald, dat alle bestaande wetten van kracht blijven, zoolang zij niet zijn herzien. Dit voorschrift geldt zoowel de schutterijwet als zoovele andere wetten, welke tot dusver nog niet werden herzien en waarvan de bepalingen niet te rijmen zijn met de beginselen, neergelegd in de Grondwet van 1848. Daarom zijn die bepalingen evenwel nog niet ongrondwettig.

Een voorname grief welke er bij mij bestaat tegen het stelsel van den heer de Waal is ook, dat de druk van zijn stelsel geheel gelegd wordt op één bepaalde klasse van menschen, nl. de 14 000 man voor zijn jaarlijksche lichting, terwijl al de overigen worden vrijgelaten. Dergelijke vrijstelling moge tot op zekere hoogte kunnen worden gebillijkt onder de bestaande Grondwet; zoodra men zich van haar losmaakt, neme men ook iedereen en huldige men het beginsel van algemeenen dienstplicht. Bij invoering van algemeenen dienstplicht zou men ook winnen de aanzienlijke partij van hen, die betoogen, dat de dienstvervanging een correctief is van de loting; die beweren dat, indien men een bepaald aantal militieplichtigen, door het lot of door het verlcenen van vrijstellingen, vrijlaat, men dan ook anderen de vrijheid moet laten van nommer te verwisselen. Met het beginsel van algemeenen dienstplicht is echter het aanwijzen door loting van een bepaald contingent, zooals de heer de W. wenscht, niet in overeenstemming.

Wil men bij grondwetsherziening de beste uitkomsten verkrijgen, dan moet men trachten, de lasten der defensie *gelijkmatic* te verdeelen over de ingezetenen en die *zooreel mogelijk* gelijkelijk te doen drukken. Ik zeg *zooreel mogelijk*, met het oog op de verschillende wapens en het verschil in aanleg en vermogens van de militieplichtigen.

De groote feil van het voorgedragen stelsel is m. i. dat de spreker, met zijn nieuwe Grondwet, toch het stelsel van beperkte contingenten heeft behouden. Dat stelsel kan alleen worden vrede digd door het lotingsysteem van de tegenwoordige Grondwet.

Ik meen thans te mogen volstaan met deze korte opmerkin-

gen, en dank de vergadering voor de mij geschonken aandacht.

De heer ROOSEBOOM. Ik ben het eens met den heer Abel, dat het zeer moeielijk is het heden avond geschetste ontwerp in een oogenblik te overzien en te bespreken. Mijn algemeene indruk daarvan is dat, als wij hadden wat de heer de Waal wenscht, wij zouden kunnen zeggen: *lieb Vaterland magst ruhig sein.*

Ik wensch echter enkele opmerkingen omtrent het ontwikkelde stelsel te maken. Bij den heer de Waal weegt, naar het schijnt, de druk, dien zijn stelsel op de natie zou leggen, niet zwaar. Nauwelijks is daarvan door hem melding gemaakt. En hiermede bedoel ik niet alleen de financieele druk, die naar mijne meening door den heer Abel wel wat overdreven hoog is geschat (globaal getaxeerd komt het mij voor dat men met een jaarlijks oorlogsbudget van 27 à 28 millioen het stelsel van den heer de Waal zou kunnen hebben), maar ook de personeele lasten. Omtrent den tweejarigen oefeningstijd is reeds door den heer Abel gesproken; ik laat dit dus rusten. Maar bij algemeenen dienstplicht moeten alleen vrijgesteld worden zij, die daarvoor deugdelijke gronden kunnen aanvoeren, vooral als men zoo zware eischen stelt aan den dienstplichtige als bij het ontwikkelde stelsel, komt het mij onredelijk voor, zoo lichtvaardig met vrijstellingen om te springen als bij onze tegenwoordige militie geschiedt. In de eerste plaats zou men de eenige zoons niet moeten vrijstellen en in verband daarmede moeten bepalen, dat niet de grootste, maar de kleinste helft van een oneven getal broeders vrij blijft. Hoewel men bij eene dergelijke bepaling nog niet zou kunnen zeggen, dat aan het stelsel van algemeenen dienstplicht consequent werd vastgehouden, zou toch alleen reeds door deze bepaling het aantal jaarlijks in dienst te stellen personen met ongeveer 6000 vermeerderen en de jaarlijksche lichting zou niet 14 000 maar ongeveer 20 000 man bedragen. Daar nu bij het ontwerp deze 20 000 man twee jaar tot eerste oefening onder de wapens moeten gehouden worden, behoeft het mijns inziens geen betoog, dat door het ontworpen stelsel, een groote financieele en personeele druk op de natie zou worden gelegd.

En nu het stelsel zelf. De heer de Waal spreekt van eene reserve. Maar wat hij daarmee bedoelt is niet eene eigenlijk gezegde reserve, maar het bezettingsleger. Waarom dit dan niet aldus genoemd?

Wat de schutterij van het ontwerp betreft, de heer de Waal heeft gezegd, dat hij daarmee niet de thans bestaande schutterij bedoelde, maar alleen om een Nederlandschen naam te gebruiken, daarvoor het woord „schutterij” bezigde. Ik moet echter opmerken, dat het al den schijn heeft alsof de heer de Waal zich bij zijn stelsel niet heeft kunnen losmaken van het ongelukkig idee eener schutterij zooals wij die thans hebben, namelijk eene schutterij uitsluitend dienst doende en oefeningen houdende in de gemeente, waar zij gevestigd is.

De schutterij van den heer de Waal is volstrekt niet zooals spreker zeide, de landweer van Duitschland, want deze wordt niet in de gemeenten gecoëfend, maar gedurende den vijfjarigen dienstdienst in de landweer kunnen de manschappen tweemaal gedurende acht tot veertien dagen tot oefening worden bijeengeroepen. Ik geloof dan ook dat de heer de Waal beter zou doen, ten einde alle mogelijke verkeerde opvattingen te vermijden, het woord „schutterij” geheel uit zijne gewijzigde Grondwet weg te laten.

Heb ik den heer de Waal in zijne voordracht steeds goed gevolgd, dan heeft hij niet gezegd waaruit het veldleger zal aangevuld worden; moet dit uit de schutterij of uit de reserve geschieden? Als ik mij niet vergis, dan is er van die geheele aanvulling in zijn voordracht geen sprake.

Wat de details van het ontwerp aangaat, zijn er ook eenige zaken, die ik niet goed begrijp. Zoo vind ik in art. 7, dat elk Nederlander één jaar vroeger, dan hij volgens art. 3 verplicht is, zijn dienstplicht kan vervullen, en dat alsdan aan dezen bijzondere voorrechten worden toegekend. Nu is het mij volstrekt niet duidelijk, welk voordeel er voor den Staat aan verbonden kan wezen, jongeren in leeftijd in dienst te hebben, terwijl toch de gewone leeftijd van in dienst komen wel zoo gesteld zal wezen, dat de jongeling in het algemeen eerst dan geheel fysiek geschikt is om de wapenen te dragen. Waarom nu

bijzondere voorrechten aan iemand verleend, die jonger in dienst komt? De eerste oefeningstijd bij de zeemacht is één jaar; later komt de man nog een half jaar in dienst. Waarom wordt hier die diensttijd in twee gedeelten verdeeld?

In art. 3 wordt gezegd, dat de dienstplicht voor elken Nederlander aanvangt op 1 Januari van het jaar, waarin hij den vollen leeftijd van 20 jaren heeft bereikt en dat deze 15 jaren duurt. Volgens die bepaling zouden alleen dienstplichtig zijn zij die op 1 Januari geboren zijn, want voor de anderen bestaat geen datum waarop de dienstplicht begint. Er is waarschijnlijk bedoeld: op 1 Januari van het jaar, volgende op dat, waarin hij den vollen leeftijd van 19 jaren heeft bereikt.

Een punt waarmede ik mij niet kan vereenigen is voorts, dat alle vrijwilligers zich zullen moeten verbinden zoowel voor den dienst hier te lande als voor dien in de koloniën. Ik geloof niet dat dit eene gelukkige bepaling is. Men heeft nu reeds moeite genoeg om op de thans bestaande voorwaarden vrijwilligers te verkrijgen voor ons leger hier te lande. Verbindt men daaraan nu ook den dienst in de koloniën, dan zal het aantal vrijwilligers zeker nog kleiner worden.

Men vergeete toch niet, dat men verschillende categoriën van menschen heeft. De een wil niet anders dan hier te lande dienen; een ander zal uitsluitend naar de koloniën willen gaan; sommigen zullen zich misschien voor den dienst hier en in de koloniën willen verbinden. Doch in dit laatste geval zal men zeker een zeer hooge premie moeten betalen, zoodat die soort van vrijwilligers duur zullen worden.

In zijn uitvoerige rede heeft de heer Abel de discussie ook op andere punten gebracht. Ik weet niet of het met de meening der vergadering strookt daarop door te gaan, maar ik veroorloof mij toch enkele opmerkingen van dien spreker te beantwoorden.

De heer Abel heeft o. a. gezegd, dat het nog niet bewezen is, dat een oefeningstijd van twee jaren noodig is. Nu geloof ik wel dat het zeer moeilijk zou wezen, om hier te lande dien tweejarigen oefeningstijd te bekomen, maar dat hij noodig is, kan, dunkt mij, moeilijk worden betwist, omdat al de mogelijkheden, waartegen ons leger wellicht in de toekomst zal

moeten optreden, een oefeningstijd van minstens dien duur hebben. In Frankrijk alleen heeft de kleinere helft der dienstplichtigen een korteren oefeningstijd. Men zou dus moeten aannemen, dat onze soldaten zóó veel aanleg tot den militairen dienst hebben dat zij in korteren oefeningstijd even goede soldaten zijn als anderen gedurende een veel langeren tijd? Dit is echter zeker niet zoo. En dan is het ongetwijfeld een nadeel, dat onze minder geoefende soldaten moeten strijden tegen meer geoefenden. Dit neemt niet weg, dat ik, zooals ik opmerkte, het met den heer Abel eens ben, dat het niet gemakkelijk zou wezen, om ook hier te lande den tweejarigen oefeningstijd er door te krijgen, zelfs al verzette de Grondwet zich niet daartegen.

Het gezegde van den heer Abel, dat hij niet kan inzien waarom de tegenwoordige toestand van ons krijgswezen zoo treurig is, heeft mij zeer verwonderd. Mij dunkt, dat men niet eens scherp behoeft rond te zien, om dien treurigen toestand te bemerken.

Men zal mij verschoonen, hier al de motieven op te geven, waarom met recht van een treurigen toestand kan worden gesproken, maar ik wil hier alleen wijzen op de te geringe sterkte van onze strijdkrachten. Als men aanneemt dat een veldleger noodig is — en bij mij staat dit als een eerste eisch op den voorgrond — dan houdt men voor de infanteriebezettingen onzer forten en vestingen weinig anders dan schutterij over, die in den tegenwoordigen toestand niet op die hoogte staat, dat men aan haar de verdediging onzer liniën reeds dadelijk zou kunnen toevertrouwen. Ook het aantal vestingartilleristen is veel te gering.

Een ander groot gebrek van onze legerorganisatie is, dat er op dit oogenblik geen enkel man beschikbaar is tot aanvulling van het leger in oorlogstijd. Het eenige waarop de Regeering in tijd van oorlog zou moeten rekenen, is op den lust der natie om dienst te nemen. Eene geheel onzekere bron dus van ongeoeffende manschappen.

Naar mijne meening zouden wij reeds dadelijk een bezettingsleger moeten hebben van minstens 35 á 40 000 man en een veldleger van de sterkte, door den heer de Waal aangegeven; voorts de noodige aanvulling daarvoor en de stof tot het oprichten

van een reserveleger. Met zulk eene macht zouden wij onze onafhankelijkheid met eere kunnen verdedigen en waarschijnlijk voortdurend een plaats in de rij der Europeesche mogendheden blijven innemen.

De heer Abel heeft getracht te betoogen dat de splitsing in dienstdoende en rustende schutterijen overeenkomstig den geest der Grondwet was, omdat die splitsing steunt op de wet van 1827 en dat deze op grond van de additioneele artikelen van kracht blijft tot dat zij door eene nieuwe is vervangen. Naar mijne meening heeft hij hiermede niets anders bewezen, dan dat die splitsing thans nog wettig is; maar dit neemt niet weg, dat onze tegenwoordige Grondwet geen scheiding tusschen dienstdoende en rustende schutterijen meer kent. En dat dit geene toevallige wijziging was blijkt uit de toelichting, die in 1848 daarbij gegeven werd. Ik geef evenwel gaarne toe, dat het practisch onmogelijk zou wezen, overal dienstdoende schutterij te hebben wegens de uitgestrektheid van vele gemeenten.

Aan het slot zijner rede heeft de heer Abel eene belangrijke quaestie aangevoerd, nl. den persoonlijken dienstplicht, die, volgens hem, alleen zou kunnen verdedigd worden, wanneer men aannam, dat iedereen zal moeten dienen.

Ik voor mij begrijp niet waarom de persoonlijke dienstplicht niet zonder algemeenen dienstplicht bij de militie zou kunnen plaats hebben.

Het goed oefenen van alle dienstplichtigen zou op financieele bezwaren stuiten en ook te grooten personeelen druk op de bevolking leggen. De Staat moet dus over een gedeelte daarvan beschikken en door het lot worden zij aangewezen die dienen moeten. Alleen dan, wanneer een der aldus tot den dienst aangewezenen zich kan doen vervangen door een ander die voor den Staat geene mindere waarde heeft en dus in intellectueele ontwikkeling, in karakter en stand niet onder hem staat, zou plaatsvervangingsing toegelaten kunnen worden, maar juist omdat de beoordeeling hiervan zoo buitengewoon moeielijk is en een examen hiervoor een zeer slechten maatstaf aan de hand zou geven, is het zoozeer wenschelijk de plaatsvervangingsing geheel af te schaffen. Ik spreek ook van den stand en het karakter

nevens de intellectueele ontwikkeling, omdat deze laatste niet alles beslist.

Zijn de verstandelijke vermogens, het karakter en de ijver van twee jongelingen gelijk, dan zal hij, die uit de hoogere standen der maatschappij afkomstig is, spoediger een goed onder-officier kunnen worden dan een ander, omdat hij bij zijn indiensttreding reeds een zeker relief op de anderen had. Kon op die wijze de plaatsvervanging toegelaten worden, dan zou er voor den Staat geen nadeel daaruit voortvloeien, maar uit den aard der zaak zouden de plaatsvervangers voor het grootste gedeelte spoedig verdwijnen.

De heer HOOGENBOOM. Slechts een paar opmerkingen. Door den heer Abel is met nadruk gewezen op de aanzienlijke kosten, die uit het stelsel van den heer de Waal zouden voortvloeien. Ik zal daaromtrent geen bepaald oordeel uitspreken, daartoe hoorden wij te weinig détails en was de tijd tot overdenking te kort, maar het zij mij toch veroorloofd te vragen, of het niet de voorkeur verdient, al de kosten voor de defensie in haar geheel op de begrooting van oorlog te brengen, ook al wordt deze daardoor verhoogd, daar men hierdoor kan zien wat voor het algemeen belang wordt geëischt, en zal voorkomen, dat bijv. de arme schutter, de officier der schutterij, de gemeentekas enz., afzonderlijk bijdragen? Het schijnt mij ten minste beter dat de geheele natie een evenredig deel betaalt en niet enkelen, gelijk nu voor een deel geschiedt.

Wat de druk voor de bevolking betreft, men kan hierover verschillend oordeelen. Het is evenwel de vraag of, met het stelsel door den heer Abel aangehaald, de druk in verhouding evenveel vrucht zal dragen als men verwachten kan van het stelsel van den heer de Waal of van anderen in dien geest.

Er is natuurlijk een grens voor de financieele en materieele lasten, maar er is ook een grens voor de eischen, die men aan onze strijdkrachten mag stellen. Ik laat geheel en al onbesproken of de heer de Waal te véél eischt — mijne denkbeelden kunnen bekend zijn, de heden avond verkondigde zijn niet voldoende toegelicht — maar men moet weten wat men wil.

Wil men nu werkelijk het land verdedigen, dan moet men ook al wat daarvoor noodig is toestaan; wil men dit laatste niet, dan zie men van de defensie af, want al wat men er voor uitgeeft is weggeworpen. Hoe het echter ook zij, in elk geval kom ik op tegen de meening, alsof men hier al te schroomvallig zou moeten rondzien naar hetgeen verkregen zou kunnen worden, naar hetgeen er bij de Staten-Generaal zou kunnen doorgehaald worden. Wij zijn hier om de zaken vrij te bespreken; wij hebben niet te vragen: wat kan? Wij hebben alleen te zeggen, wat naar onze overtuiging noodig is. Ik betwist volstrekt niet dat men hier, bij ons debat, naar de gronden mag vragen waarop die overtuiging berust. Ik beweet ook niet, dat men bij het stellen van eischen er maar in het ruwe moet inhakken, maar de eischen, die aan onze strijdkrachten, door velen gesteld worden, loopen niet zóó uiteen, dat men deze niet als vrij nauwkeurig mag aannemen. De taak der Regeering is eene geheel andere dan de onze; zij moet met vele zaken rekenschap houden die ons niet of slechts ten deele bekend zijn.

Door den heer Rooseboom is zoo even gezegd dat, wanneer op dit oogenblik een oorlog uitbrak, de Regeering, tot aanvulling van het leger, alleen zou kunnen rekenen op den *lust* der natie. Terecht wees hij er op, dat dit een treurige toestand is. Niet dat ik er aan wanhoop dat de *lust* der natie, bij het uitbreken van eenen krijg, groot zal zijn, maar de *goede wil* zal dan niet baten — misschien zelfs onheil stichten — de geschiktheid, geoefendheid alleen kan uitkomst geven. Ik stem daarom volkomen met dien spreker in, dat het noodig is zorg te dragen voor behoorlijke organisatie en oefening der reserve, opdat het leger door goede krachten kunne worden aangevuld, waardoor het alleen mogelijk zal zijn den strijd tot het uiterste vol te houden.

Aan *lust* zal het bij de natie niet ontbreken, wel aan geschiktheid, en dit laatste blijft toch steeds hoofdzak. Vaderlandsliefde is uitmuntend, maar zonder de vereischte geschiktheid op dat oogenblik van minder nut.

Nog een enkel punt. In art. 6 wordt de schutterij ook gebracht onder den Minister van Binnenlandsche Zaken. Ik zou de schut-

terij geheel onder Oorlog hebben gebracht, omdat het ten slotte toch het Departement van Oorlog zal zijn, dat voor alles zal moeten zorgen.

In art. 13 wordt het uitzicht geopend op het verkrijgen eener Rijks-burgerbetrekking na 12 jaren dienst. Ik geloof, dat hier moet ingelascht worden de bepaling dat de vrijwilligers, in hun laatste dienstjaren of na expiratie van de 12 jaren doordienende, in de gelegenheid worden gesteld, naar eene burgerbetrekking te dingen. Zooals het artikel nu luidt, zou men zeggen, dat zij moeten wachten tot hun diensttijd geheel om is, alvorens naar de burgerbetrekking te kunnen dingen.

Ik zou willen, dat men die personen 3 of 6 maanden verlof gaf, om de betrekking waarnaar zij dingen te kunnen waarnemen en te doen zien, of zij de noodige geschiktheid voor de vervulling daarvan bezitten. Blijkt het tegendeel, dan zouden zij den verloren diensttijd weder moeten inhalen.

Het weleens geopperde grondwettelijk bezwaar tegen het geven van burgerbetrekkingen aan militairen, kan ik niet deelen. Men moet toch niet vergeten, dat voor elke betrekking zekere eischen gesteld worden, en dat de Grondwet omtrent eischen niets voorschrijft. Wordt nu in de eischen voor eene betrekking, waarin goed gedrag, strenge plichtsbetrachting, nauwgezetheid en ijver worden gevorderd, bepaald dat zij, die het Rijk reeds gediend hebben en omtrent wien men dus zekere gegevens in dat opzicht bezit, vóór zullen gaan bij anderen, die nimmer den Staat diensten bewezen, dan zullen de militairen, die zich door goed gedrag enz. onderscheiden, grooten kans hebben daarvoor in aanmerking te komen; zal men hen kunnen vóórtrekken zonder het grondwettig beginsel te schenden.

De heer BOOGAARD. Wanneer men den strijd volgt, die uitgelokt wordt door de pogingen ter oplossing der kwestie betreffende de legervorming, blijkt ten duidelijkste, dat twee partijen nagenoeg lijnrecht tegenover elkander staan. Do Staat eischt over een voldoende aantal bruikbare soldaten uit de ingezetenen te kunnen beschikken; de natie daarentegen laat niet ondubbelzinnig

blijken, dat zij weinig genegen is aan dien eisch, te voldoen, hoewel de rechtmatigheid daarvan moeielijk kan worden ontkend. Wordt de Grondwet veelal ter hand genomen, ten einde den druk op de natie te verlichten, niemand kan betwisten, dat ieder Nederlander geroepen is bij te dragen tot verdediging der onafhankelijkheid van het Rijk. Toch moet de rechtmatigheid van het streven, om den druk over de bevolking tot een minimum te brengen erkend worden.

Die strijd nu moet er toe leiden, om te trachten het leger zoo sterk mogelijk te doen zijn aan vrijwilligers, waardoor de druk voor de natie zooveel mogelijk verlicht kan worden.

Wanneer men nu daarbij bedenkt, dat de pogingen om uit de militie het kader te trekken, betrekkelijk weinig gunstige uitkomsten opleveren, zoodat voor de kadervorming hoofdzakelijk op de vrijwilligers moet worden gesteund, dan is het zeker ook uit dit oogpunt zeer wenschelijk, dat pogingen worden aangewend om het aantal vrijwilligers te vermeerderen.

En wanneer ik nu zie, dat door den heer De Waal in art. 13 eenige bepalingen op den voorgrond worden gesteld, waardoor m. i. juist die vrijwillige dienstneming zal worden tegen-
gewerkt, dan acht ik het plicht, hieromtrent een enkel woord te zeggen.

Mij aansluitende aan hetgeen reeds door den heer Hoogenboom is gezegd, zij het mij geoorloofd er nog op te wijzen, dat men dikwerf bij de troepen miliciens ontmoet, die niet ongenegen zijn als vrijwilligers in dienst te blijven, doch waarvan de ouders bezwaar maken om daartoe hun toestemming te geven, wierd nu art. 13 tot wet verheven, zoodat alle vrijwilligers naar de kolonien gezonden kunnen worden, dan zou zeker het vrijwillig dienstnemen van miliciens tot een nog veel bedenkelijker minimum afdalen.

Hierbij komt nog, dat de heer De Waal zijne vrijwilligers niet ouder wil hebben dan 30 jaren. Op dit oogenblik kunnen ook vrijwilligers van 40jarigen ouderdom worden aangenomen, mits zij vroeger in het leger gediend hebben. Die beperking van den leeftijd zou dus ook al een groot nadeel opleveren.

Verder wil de heer De Waal de eerste verbintenis voor niet

minder dan 6 jaren doen aangaan. Maar het is mij meermalen voorgekomen, dat er personen zijn die in dienst zouden willen blijven, wanneer zij zich slechts voor korteren tijd b. v. 2 à 3 jaar konden verbinden; mijns inziens zou het alzoo de voorkeur verdienen, in dit opzicht milder bepalingen vast te stellen; dus verklaar ik mij, in algemeenen zin gesproken, voorstander van de aanmoediging der vrijwillige dienstdiening bij het leger.

De volgende alinea van art. 13 heeft betrekking op de burgerbetrekkingen. Ik geloof dat het wenschelijk is, op dit punt thans niet verder door te gaan, omdat het bezwaarlijk is dit belangrijk punt in weinig tijd grondig te bespreken; doch naar aanleiding hiervan, wensch ik wel een vraag aan het oordeel van het Bestuur te onderwerpen.

Velen in den lande zijn de meening toegedaan, dat het vooruitzicht, om na een zeker aantal jaren een Rijks-burgerbetrekking te kunnen verkrijgen, zal kunnen leiden, tot versterking van het kader. In de vorige vergadering is dit denkbeeld ook door den heer Van Zuylen in het midden gebracht, en daartegen werden toen door den heer Abel bedenkingen geopperd, die ik met zeer veel belangstelling heb gevolgd zonder daardoor tot andere gedachten gebracht te zijn. De vraag die ik nu tot het Bestuur wensch te richten is deze: of het geen overweging verdient in het volgend leesjaar een afzonderlijke Vergadering aan de bespreking van dit punt te wijden. Mij dunkt toch, dat het belang der zaak niet kan worden bevorderd, wanneer dit gewichtig onderwerp als het ware door toevallige omstandigheden, steeds als een nevenkwestie wordt behandeld.

De Voorzitter. Aan den heer Boogaard wensch ik te antwoorden, dat het bestuur zeer gaarne in het volgend jaar dit onderwerp zal zien behandelen. Het houdt zich daarvoor aanbevolen bij den heer Boogaard zelf.

De heer WUPPERMANN. Ik wil beginnen met, als cavalerist, den geachten spreker van dezen avond mijn dank te betuigen, dat ook hij weder het getal vermeerderd heeft van hen, die in het openbaar het behoud van 24 escadrons noodzakelijk

achten. Die opvatting verschaft mij een welkome gelegenheid om een enkel woord in het midden te brengen over een op mijn wapen betrekking hebbend feit, dat voorgevallen is, nadat ik bij den aanvang van dit spreekjaar de eer had hier het woord tot U te richten.

Toen namelijk bij de behandeling der laatste begrooting van oorlog ook de cavalerie ter sprake kwam, heeft een der afgevaardigden zijne verwondering te kennen gegeven, dat de Minister de cavalerie wilde vermeerderen, daar, zoo zeide hij, het van publieke notorieteit is, dat wijlen de heer de Roo dit gevoelen niet was toegedaan. Het antwoord van den Minister van oorlog was, dat het niet in zijne bedoeling lag tot vermeerdering der cavalerie over te gaan, gelukkig beloofde Z. E. echter ook geene vermindering. Die bewering nu van publieke autoriteit wensch ik te releveren, omdat zooals die daar is aangehaald, oningewijden in de militaire litteratuur uit de woorden van den afgevaardigde eene zeer verkeerde conclusie zouden kunnen trekken. In 1867, na het geringe aandeel der wederzijdsche ruitermachten in den Pruisisch-Oostenrijkschen oorlog, heeft de heer de Roo geschreven tegen groote getalsterkte en uitbreiding der cavalerie. Maar, en zóó is de juiste waarheid, het is van publieke autoriteit, dat na dien tijd tot aan zijn dood toe dezelfde invloedrijke schrijver nooit meer in geschrifte op die beweringen is terug gekomen, waartoe toch zeker wel zijn werk „de ondergang van het Tweede Keizerrijk” gelegenheid te over aanbood. De onderstelling schijnt dus gewettigd, dat het belangrijke aandeel der ruitery in den strijd van 1870, haar geheel gewijzigd optreden in dien oorlog, ook zijne denkbelden hebben gewijzigd, en dat de Minister de Roo, ware hij blijven leven en regeeren, ondanks zijne antecedenenten, geene vermindering in onze cavalerie zou hebben gemaakt.

Wat nu de organisatie betreft, door den heer de Waal voorgedragen, daarmede kan ik mij wel in zoo verre vereenigen dat ik geen strijdpunt zou maken van 3 regimenten van 5 veldeskadrans of 4 van 4. Slechts deze opmerking. De heer de Waal deelt aan elk zijner 3 eerste regimenten een depôt eskadron toe, dat van het vierde verdeelt hij over de drie andere, welke dus

hun jonge manschappen en paarden aan dat vierde zouden moeten leveren.

Zou nu de geachte spreker niet vreezen, dat hoogst waarschijnlijk die drie regimenten de beste elementen voor zich zouden houden en die welke zij wel missen willen, naar het 4^e zouden zenden, juist naar dat regiment, waaruit de moeilijk te vinden stof voor ordonnansruiters moet worden getrokken.

Terecht heeft de heer de Waal op het bezit dezer laatste gewezen en, behalve hen, cavaleristen beschikbaar gehouden in de reserve, om die te kunnen bezigen voor estafette-diensten. Dat aangeven van een onderscheid tusschen ordonnans- en estafettedienst is een zeer juist en bij het bespreken van dien dienst nagenoeg altijd vergeten verschil.

Ik geloof bijna, dat de heer de Waal gearzeld heeft bij de 24 escadrons nog een 25^e te voegen en daarom geen afzonderlijk depôt voor het laatste regiment in zijne organisatie heeft opgenomen. Dat hij dit niet gedaan heeft, is waarschijnlijk om de financiele krachten des lands niet te zeer te bezwaren. Vasthoudende aan het getal van 24 escadrons vermeen ik echter dat, moet de cavalerie dienst doen bij den werkelijken veldoorlog, een escadron per divisie te weinig is. Blijft daarentegen ons leger achter of bij de liniën dan is een escadron divisie-cavalerie te veel. Van daar dat ik nog niet ben teruggekomen van mijn denkbeeld dat de meest wenschelijke formatie is: 4 regimenten ruitery, vereenigd tot eene afzonderlijke cavaleric-divisie met hunne eigen depots; twee escadrons stafruiters met depôt tevens instructieescadron en een 24^e escadron bestemd tot ordonnans-dienst.

De heer EYSSONIUS DE WAAL. Uit de gevoerde discussie is gebleken, dat de heeren, die aan het debat hebben deelgenomen, met meer dan gewone belangstelling mijn betoog hebben gevolgd. Het doet mij echter leed dat in zeker opzicht de wensch, door mij in den aanvang geuit, dat de discussiën mochten leiden tot aanvulling van hetgeen ik gezegd heb, niet geheel is vervuld. Misschien zal dit eenigszins liggen aan de minder volle-

dige toelichting der artikelen, waarin mijn stelsel geresumeerd is en dan ligt de schuld aan mij.

Ik laat dit echter rusten en kom tot het debat.

Verschillende sprekers hebben in den loop der discussie onderling reeds enkele punten vereffend. Ik kan die dus voorbijgaan maar wensch nog enkele andere te releveren.

De heer Abel heeft o. a. gezegd, dat het hem getroffen heeft, dat in het begin mijner voordracht doorstraalde een strenge afkenring van het bestaande. Ik erken dit volmondig en aarzel geen oogenblik daarvan onmiddellijk het vaderschap op mij te nemen, doch alleen onder deze restrictie. Ik heb die afkeuring in mijne voordracht gebaseerd op feiten en op oordeelvellingen van bevoegde autoriteiten. Ik heb aanhalingen gedaan uit redevoeringen van vorige Ministers van Oorlog en uit voorloopige verslagen van de Tweede Kamer; mijn eigen meening heb ik er buiten gelaten. Het was hier niet de plaats voor het ontwikkelen eener eigene meening. Is men daarop echter gesteld, dan wil ik die wel bij een andere gelegenheid openbaren.

De heer Abel even als de heer Rooseboom hebben gewezen op den financieelen last welke het gevolg zou zijn van mijn voorstel. Ik heb die financieele last geenszins ontkend, maar men moet of het een, of het ander willen. Of men wil een leger, of men wil het niet. Maar als men het wel wil, dan moet men ook niet opzien tegen de onvermijdelijke kosten.

Ik geef volstrekt niet mijn stelsel als het beste; verre van daar. In al de verschillende stelsels, zoowel van de regeering als van particulieren, schuilen zeker fouten en gebreken, en in het mijne misschien zeer vele. Maar dit toegegeven, dan blijf ik er toch bij dat, als men iets goeds wil, men ook tegen de uitgaven niet moet opzien.

En ofschoon ik mij nu los heb gemaakt van de financieele gevolgen van mijn stelsel, zoo wil ik den heer Abel toch op een punt geruststellen.

Art. 5 van mijn ontwerp zegt, dat de groote uitrusting der reserve en der schutterij ook van Rijkswege wordt verstrekt. De heer Abel heeft dit in verband gebracht met hetgeen voor-

komt in art. 15, dat de officieren der reserve en der schutterij de vergunning hebben om ten allen tijde de uniform te dragen. Maar mijne bedoeling was nimmer dat de officieren ook gratis kleederen zouden verkrijgen. Die kosten moet men dus buiten rekening laten.

Door den heer Rooseboom is gezegd, dat in mijn stelsel van geen reserve sprake kon zijn. Hij begreep daarom niet mijne uitdrukking van reserve. Ik meen deze echter zeer goed te kunnen verdedigen. Het zou toch kunnen zijn dat in den loop des oorlogs het veldleger werkelijk versterkt moet worden. Dit geschiedt dan door de reserve, die de liniën bezet heeft en daarin dan afgelost wordt door de schutterij. Mijne reserve is dus volstrekt niet ijdel, want zij is wel degelijk bestemd tot aanvulling van het veldleger.

Tegen de uitbreiding welke de heer Hoogenboom wil geven aan art. 13 omtrent de burgerlijke betrekkingen, heb ik geen bezwaar. Ik heb in mijn artikel alleen het gronddenkbeeld opgenomen. Het spreekt echter van zelf, dat het al zeer toevallig zou zijn wanneer juist op het oogenblik, dat de man den dienst verlaat, er eene voor hem geschikte betrekking open zou zijn; het is natuurlijk dat hij, in afwachting van het verkrijgen dier betrekking, in zijn eigen onderhoud zal moeten voorzien.

Met den heer Boogaard ben ik diep doordrongen van de wenschelijkheid om veel vrijwilligers te hebben, maar de ondervinding leert hieromtrent niet veel bemoedigends. Uit den door mij medegedeelden staat blijkt hoe het gelegen is met onze vrijwilligers, en om ons nu voor teleurstelling te bewaren, heb ik mij gehouden aan het aantal op 1 Julij 1879.

Het bezwaar voor de miliciens om zich op nieuw voor den dienst te verbinden, zou veel verminderen, zegt de heer Boogaard, wanneer de termijn van zes jaren korter werd gesteld. Het is mogelijk, maar mij zijn zelfs geene gevallen bekend dat miliciens of plaatsvervangers zes maanden langer vrijwillig in dienst bleven, zooals de bestaande militiewet toelaat.

De heer Wuppermann zeide, dat hij zich vereenigen kon met de hoofdtrekken der door mij voorgestelde organisatie van de

cavalerie. Evenwel heeft die spreker niet over het hoofd gezien, dat ik bij het 4e regiment geen dépôt heb gevoegd. Ik heb dit echter niet nagelaten uit vrees van nog een 25e escadron te moeten scheppen. Integendeel. Maar ik heb dit niet gedaan, omdat, in tijd van oorlog, dat 4e regiment toch wordt opgelost.

In het bezwaar van den heer Wupperman, dat het 4e regiment het uitschot zou krijgen van de drie overige regimenten, is te voorzien, wanneer men vooraf aanwijst, welke manschappen en paarden voor het 4e regiment bestemd zijn. Dan weet men juist uit welke cavalisten dat regiment zal zijn samengesteld. Wanneer zij dan bij de dépôts der andere regimenten zijn afgericht en zij komen bij het 4e, dan vangt hunne nadere opleiding aan voor de speciale diensten, waarvoor zij bestemd zijn.

Ik meen hiermede de verschillende sprekers te hebben beantwoord en de gevraagde inlichtingen te hebben gegeven.

De heer ABEL. Het zij mij veroorloofd, Mijnheer de Voorzitter, nog slechts enkele toelichtingen te geven met betrekking tot opmerkingen, door vorige sprekers aan mijn adres gericht.

De opmerkingen van den heer Rooseboom ga ik snel voorbij, omdat die geachte spreker de vergadering heeft verlaten en ik er niet van houd, om te duplicceeren op de repliek van een afwezige. Ik bepaal mij er toe, te constateeren, dat ik door den heer R. op enkele punten — met name de al of niet grondwettige onderscheiding tusschen *dienstdoende* en *rustende* schutterijen, alsmede de quæstie van den persoonlijken dienstplicht bij een stelsel van beperkte contingenten — niet goed begrepen ben. Uit het gedrukte verslag der vergadering zal kunnen blijken, dat mijn zienswijze omtrent het eerste punt niet met de zijne verschilt en dat ik nopens het laatste punt niet mijn *persoonlijk* gevoelen heb ter sprake gebracht.

Door den heer Boogaard is de vrijwillige dienstneming bij het leger op het tapijt gebracht. Hij vermeent, dat in het algemeen de druk van den militieplicht zal worden verlicht naargelang het aantal vrijwilligers grooter wordt, en beschouwt daarom de aanwerving van vrijwilligers als een zaak van het

hoogste gewicht. Zonder mij te begeven in een onderzoek naar de juistheid van die geposeerde stelling, wensch ik niet onopgemerkt te laten, dat het militiesysteem, waarin ieder dienstplichtige, na genoegzaam in den wapenhandel te zijn geoefend, naar zijn haardsteden wordt teruggezonden, gaandeweg bij alle beschaafde natiën wordt aangenomen, omdat daarin het voordeel is gelegen, om met een minimum van uitgaven een maximum van bruikbare strijders ter beschikking te hebben voor den oorlog, en dat nog wel, met de geringste verstoring van den burgerlijken en maatschappelijken staat dier krijgers. Bij het stelsel van de staande legers, vroeger algemeen in zwang en thans bij koloniale mogendheden voor den dienst in de koloniën nog zuiver gehuldigd, is in elk van de genoemde opzichten juist het tegendeel het geval. Het stelsel van vrijwilligers met langen dienstitijd is een *duur* stelsel en wordt daarom zooveel mogelijk verlaten. *Zooveel mogelijk*, want een kern van soldaten van beroep blijft een vereischte, zoowel tot vorming van kaders als voor de waarneming van bijzondere diensten. Dat die kern in hare gelederen een genoegzaam aantal mannen moet tellen om te kunnen beantwoorden aan het doel van haar bestaan spreekt als een boek, en daarom geef ik den heer Boogaard gaarne toe dat het in stand houden van dergelijke kern een zaak is van groot belang en dat de maatregelen, welke bevorderlijk kunnen zijn aan de vrijwillige werving, aanbeveling verdienen.

Waar de heer Boogaard zegt, dat de Regeering totnogtoe in gebreke is gebleven, den maatregel te provoceeren, waardoor aan minderjarige miliciens wordt vergund, zich als vrijwilliger te verbinden zonder daartoe de onderlijke toestemming te behoeven, vergist hij zich. De invoering van dien maatregel is van Regeeringswege herhaaldelijk beproefd. Zoowel in het ontwerp van de tegenwoordige militiewet als in de latere ontwerpen-militiewet van den Minister Heemskerk was een daartoe strekkende bepaling opgenomen.

Een tweede punt van bespreking van den heer Boogaard betreft de burgerlijke betrekkingen voor militairen. Ik heb daarover nu niet gesproken, omdat ik er reeds vroeger mijn gevoelen over

heb gezegd. Nu de heer Boogaard mij echter in het debat heeft gemengd, wensch ik ook wel te zeggen, dat ik met dat deel van art. 13 niet kan instemmen. Het ontbreekt thans aan den tijd om dit punt toe te lichten. Daarom, onder verwijzing tevens naar het gedrukte verslag der vorige bijeenkomst, thans slechts een enkel woord.

De geachte voorsteller getrooste zich eens de moeite, een staat op te maken van de betrekkingen, waarin militairen, die minstens 12 jaren hebben gediend, zouden kunnen worden geplaatst en waarvoor zij de vereischte geschiktheid bezitten; hij houde daarbij rekening met het gemiddeld aantal van de militairen, die, bij een voltallig kader, binnen een zekeren termijn den dienst verlaten en met dat van openvallende burgerlijke bedieningen, waaraan zoodanige bezoldiging is verbonden, dat jongelieden, zich, bloot door het geopend vooruitzicht op die betrekkingen, laten bewegen de militaire carrière te kiezen. Het zou mij niet verwonderen, of bij dien arbeid zullen den heer Boogaard de bezwaren tastbaar worden, waarop ik bij eene vorige gelegenheid de aandacht mocht vestigen.

In Frankrijk heeft men in dit opzicht een wettelijke regeling getroffen, waarvan de bepalingen voorzeker ook bij ons de voorstanders van deze maatregelen zouden bevredigen; men heeft bovendien niet verzuimd — ook hierop wees ik reeds de vorige maal — de middelen aan te wenden, heden avond door den heer Hoogenboom op nieuw gereleveerd, en toch leveren die maatregelen daár niet de gunstige uitkomsten, welke men zich daarvan algemeen had voorgesteld.

Men spanne dus bij ons de verwachtingen niet te hoog. Veel verder te gaan dan de bestaande regeling van 1869 — ik laat daar in hoeverre wettelijke regeling de voorkeur verdient boven die bij Koninklijk besluit — schijnt mij toe, in de praktijk niet wel uitvoerbaar te zullen zijn.

Ik wensch hierbij overigens nog te doen opmerken, dat de lust tot vrijwillige dienstneming hier te lande niet zoo gering is als algemeen wordt beweerd. Afgaande op het feit dat aan de organieke sterkte van het leger hier te lande veel vrijwilligers

ontbreken, is men er aan gewoon geraakt, te klagen over de geringe lust tot vrijwillige dienstneming welke er bij ons te lande zou bestaan, doch men ziet bij die klacht over het hoofd, dat wij ook voor een groot deel voorzien in de behoefte aan vrijwilligers voor ons koloniaal leger. Bij een grondig onderzoek zou wellicht blijken, dat er tegenwoordig weinig natiën zijn, waarbij, in verhouding tot de bevolking, zooveel vrijwilligers worden aangetroffen als bij de Nederlandsche.

Door den heer Hoogeboom is, naar aanleiding van de door mij geopperde bedenkingen, gezegd, dat wij hier niet te vragen hadden, wat de inrichting van ons krijgswezen zou kosten, maar alleen wat daarvoor noodig is. Mijn bedenking, dat volstrekt niet op onwederlegbare gronden bewezen is, dat wij noodig hebben een eersten oefeningstijd van twee jaren en een leger van de inrichting en de sterkte als door den heer E. d. W. is aangegeven, en dat wij in beide opzichten niet met minder zouden kunnen volstaan is daardoor niet weerlegd. Tot dusverre werden er in geschriften, en in openbare vergaderingen voor de maximale sterkte onzer levende strijdkrachten in oorlogstijd cijfers genoemd, die dikwerf zeer aanzienlijk verschilden — een natuurlijk gevolg van de omstandigheid, dat de daarvoor aangevoerde berekeningen berusten op hypothesen, tegenover welke op even goede gronden andere hypothesen konden worden gesteld. Het was in die gevallen soms moeilijk te zeggen, wie te veel vroeg, en wie niet. Maar heden avond is die moeilijkheid ontweken. De redenen, waarom de voorgestelde troepensterkte noodzakelijk zou zijn, werden niet medegedeeld en kunnen dus niet worden beoordeeld. Berekeningen voor gevorderde troepensterkte voor de verdediging des lands zijn bezwaarlijk zóó te maken dat ze den oeconoom en den militair tegelijkertijd zullen bevredigen. Daarom blijf ik van meening, dat wél degelijk bij het wikken van een stelsel van legervorming vóór alles rekening moet worden gehouden met de finantieele lasten, voor de toepassing van dat stelsel gevorderd; want het blijft een niet te miskennen waarheid, dat men in de huishouding van den Staat, evenzeer als in elke andere, voor elke soort van uitgaven

een grens heeft, die niet straffeloos en zonder nadeelige gevolgen voor de geheele huishouding overschreden kon worden.

De VOORZITTER. Wanneer nu niemand meer het woord verlangt, dan worden, onder dankbetuiging aan de verschillende sprekers, de beraadslagingen gesloten.

De vergadering wordt hierop gesloten.

De Secretaris

A. L. W. SEYFFARDT.

B I J L A G E N.

I. STAAT, *aanwijzende het ontbrekende getal Hoofd- en verdere officieren bij de wapens, slaven en dienstrakken van het Nederlandsche leger op 1 Juli 1879.*

Wapens, slaven en dienstrakken.	HOOFD-OFFICIEREN.	KAPITEINS.	LUITENANTS.
Infanterie			129
Cavalerie	1		12
Artillerie			75
Genie			9
Generale staf	1	1	
Intendance		2	
Kwartiermeesters			6
Officieren van gezondheid			39
Paardenartsen			1
TOTAAL	2	3	271

II. STAAT *van het aantal ontbrekende vrijwilligers bij de verschillende wapens van het Nederlandsche leger op 1 Julij 1879.*

WAPENS.	ORGANIEKE STERKTE.	PRESENT.	ONTBREKEN.
Infanterie	8480	847	7633
Cavalerie	1872	1342	530
Vesting-artillerie, met inbegrip van torpedo's en pontonniers	1140	339	801
Bereden artillerie	1203	471	732
Genie	425	212	213
TOTAAL	13120	3211	9909

III. STAAT, aanwijzende het getal miliciens (lotelingen, nummervericisselaars en plaatsvervangers), in werkelijken dienst en met onbepaald verlof, benevens de presente vrijwilligers en de zonder loting ingelijfden op 1 Juli 1879.

W A P E N S.	IN WERKELIJKE DIENST.		MET ONBEPAALD VERLOF.		presente vrijwilligers.	Zonder loting ingelijfden.
	lotelingen en nummer-verw.	plaatsvervangers.	lotelingen en nummer-verw.	plaatsvervangers.		
Infanterie. . . .	10379	1772	20743	2453	847	16
Cavalerie. . . .	305	451	916	389	1342	1
Vesting artie. als op Staat II. .	2182	76	2698	75	339	
Bereden artie .	392	768	851	797	471	
Genie	285		741		212	
Totaal . .	13543	3067	25949	3714	3211	17
Totaal generaal.	49501					

IV. STAAT van den loop der lichteningen der nationale militie over de jaren 1870 tot en met 1878, gebroken uit de Staats-couranten dier jaren.

JAREN.	Totaal aantal militieplichtigen voor de lichting van het jaar.	Totaal aantal vrijstellingen volgens artt. 47, 50 en 52 der militiewet over het jaar.	Totaal aantal uitgesloten volgens artt. 55 en 56 der militiewet over het jaar.	Totaal aantal overledenen na de loting tot de eerste zitting van de militeraad over het jaar.	Overgebleven lotelingen over het jaar.
1870	34086	17310	39	28	16709
1871	33542	17356	32	37	16117
1872	33685	17605	55	25	16000
1873	32173	16893	38	21	15221
1874	31559	17052	36	27	14414
1875	31543	17217	41	12	14273
1876	32421	17755	29	16	14621
1877	32930	18183	40	16	14691
1878	31799	17536	38	16	14209

TOTAAL GENERAAL . . . 136255

GEMIDDELD PER JAAR . . . 15139

V. BEREKENING, van de sterkte des legers, der reserve en der schutterij.

De jaarlijksche lichting wordt gesteld op 14 000 man, waarvan 600 man bij de marine.

Voor het verloop der lichtingen wordt aangenomen in percenten :

9,2, 12,4, 14,8, 17,5, 19,05, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 34, 37, 40 resp. na het 1e, 2e, 3e, 4e 14de jaar.

Voor de 5 eersten is als grondslag aangenomen de Memorie van Toelichting, behorende bij de Ontwerp-Wet tot wijziging der wetten van 19 Aug. 1861 en van 22 April 1864 betrekkelijk de Nationale militie, voor de 5 volgenden de Memorie van Toelichting behorende bij de Ontwerp-wet tot regeling van de Nationale militie en schutterij van den kapitein Rooseboom, voor de vier laatsten cijfers in nagenoeg dezelfde reden opklimmende als de 5 voorgaanden.

A. De oorspronkelijke sterkte der lichting voor de landmacht ad 13 400 man als eenheid nemende, is op 1 Juli 1881:

de lichting 1881		1	
„ „	1880		1 — $\frac{9,2}{100}$
„ „	1879		1 — $\frac{12,4}{100}$
„ „	1878		1 — $\frac{14,8}{100}$

TE ZAMEN . . . 4 — $\frac{36,4}{100} = 3,636$

maakt $3,64 \times 13\,400 = 48\,776$ man.

Rekenende op 1% van elke lichting voor overgang bij het kader, volgens art. 11, heeft men met inachtneming gedurende de eerste 3 jaren van het bovenaangegeven verloop daarbij een kader van $2,78 \times 134 = 372$ onderofficieren en korporaals.

B.

De lichting 1877 is	.	.	.	.	1	—	$\frac{17,5}{100}$
"	"	1876	"	.	.	.	$1 - \frac{19,05}{100}$
"	"	1875	"	.	.	.	$1 - \frac{21}{100}$
"	"	1874	"	.	.	.	$1 - \frac{23}{100}$
"	"	1873	"	.	.	.	$1 - \frac{25}{100}$

$$\text{TE ZAMEN} \quad . \quad . \quad 5 - \frac{105,55}{100} = 3,9445$$

maakt $3,94 \times 13\,400 = 52\,796$ man reserve.

Rekenende op 2% volgens art. 7 heeft men daarbij met in achtneming van het verloop in 9 jaren $7,31 \times 268 = 1959$ reserve-officieren ($\frac{1}{3}$) en onderofficiers en korporals ($\frac{2}{3}$).

C.

De lichting 1872 is	.	.	.	.	1	—	$\frac{27}{100}$
"	"	1871	"	.	.	.	$1 - \frac{29}{100}$
"	"	1870	"	.	.	.	$1 - \frac{31}{100}$
"	"	1869	"	.	.	.	$1 - \frac{34}{100}$
"	"	1868	"	.	.	.	$1 - \frac{37}{100}$
"	"	1867	"	.	.	.	$1 - \frac{40}{100}$

$$\text{TE ZAMEN} \quad . \quad . \quad 6 - \frac{198}{100} = 4,02$$

maakt $4 \times 13\,400 = 53\,600$ man schutterij.

Hierbij komt 1°. het kader bedoeld bij art. 8, dat na 9 jaren sterk is 1959 (zie boven bij B.) dus met in achtneming van het verloop in de laatste 5 jaren $4,19 \times 1959 = 8208$ officieren ($\frac{1}{3}$) en onderofficieren en korporaals ($\frac{2}{3}$) en 2°. het kader bedoeld bij art. 11, dat na 3 jaren sterk is 372 onderofficieren en korporaals (zie boven bij A.) dus met inachtneming van het verloop in de daarop volgende 6 jaren $4,04 \times 372 = 1500$ onderofficieren en korporaals.

D.

De zeemilitie der lichtingen 1881, '80, '79, '78 zijn na 4 jaar sterk $3,64 \times 600 = 2184$ man.

De reservelichtingen 1877, '76, '75, '74 en '73 zijn na 5 jaren sterk $3,94 \times 600 = 2364$ man (zie voor de coëfficiënten 3,64 en 3,94 onder A. en B.)
